

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՔ Պ. ՊԱԼԵՆՏ ԳՐԱՏԱՆ

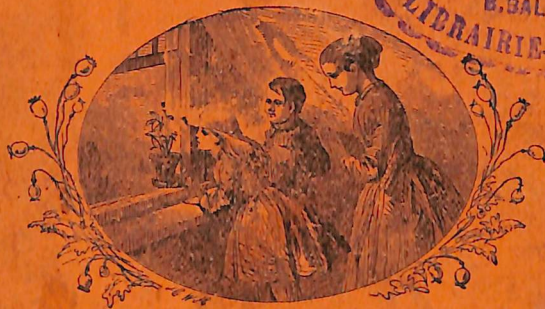
Տարեբ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԲՈՒՈՐՈՎԻՆ ՆՈՐ ԵՒ ԴԻԻՐՈՒՍՈՅՑ ՈՃՈՎ

ԱՅԲԲԵՆ ԱՐԱՆ
ՀԵԴԱՐԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագրութիւն և Վիճագրութիւն

Գ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1900

II

1364

Պ. ՊԱԼԵՆՏ
Կ. ՊՈԼԻՍ
LIBRAIRIE-ÉDITEUR

1364

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻ Պ. ՊԱՆԵՆՅ ԳՐԱՏԱՆ

112.831

Տարեբի ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԲՈՒՐՈՎԻՆ ՆՈՐ ԵՒ ԳԻՐՈՒՍՈՅՅ ՈՃՈՎ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ՀԵԳԱՐԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۷ ذی الحجہ ۱۳۱۵ و ۱۶ نیسان ۱۳۱۴ تاریخ
و ۱۵۶ نوسرولی رخصتنامه سیلہ طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագրութիւն և Վիճագրութիւն

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1898

112.934

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՉՈՒՆ՝ ազգիս մանկուոյն աւելի հրապուրիչ եւ աւելի դիւրուսոյց ու արդիւնաւոր ընելու տենչն ու փափաքը , զրդեց զմեզ 'ի լոյս ընծայել սոյն դասագիրքն , որ նշանաւոր մանկավարժներու երկարամեայ փորձառութեամբ ու ուսումնասիրութեամբ հեղինակած այլ եւ այլ հրատարակութիւններէ քաղուած մ'է , եւ որ մանկավարժական նոր ոճով ու դրութեամբ՝ խնամով հաւաքուած , դասակարգուած ու պատրաստուած է :

Ընթերցանութիւնը նորուս մանկուոյն հնչտին ու զուարճալի ընծայելու նպատակաւ , սոյն դասագիրքին մէջ զետեղուած են սիրուն եւ գեղեցիկ պատկերներէ զատ , վանկաւոր բառեր , խօսքեր , վէպեր , հրահանգներ , խաղեր , հանելուկներ , եւայլն , որոց ամէնքն ալ զբօսեցուցիչ եւ որ փափաքելին է՝ օգտակար են մանկան , այլ սակայն , հարկ է գիտնալ որ սոցա արդիւնաւորութիւնը կախում ունի միայն եւ միմիայն ուսուցչաց դասաւանդութեանց ընթացքէն , որոց փորձառութեանը վստահ եմք , եւ որք պարտին խօսակցութեան ձեւի տակ աւանդել զայնս :

Սոյն դասագիրքիս օգտակարութեանն ու դիւրուսոյց ընթացքին նկատմամբ չեմք ուզեր երկար գովեստներ չուայլել ինքնին , այլ կը բաւականանամք՝ խնդրելով պատուարժան ուսուցիչներէն ու դաստիարակներէն , որ բարեհաճին միանգամ աչքէ անցնել ու փորձել , վստահ ըլլալով որ , նախընտրելով զայս , պիտի փութան քաջալերել զմեզ :

1 Փետրուար 1894

Պ. Պ. ՊԱԼԵՆՅՅ

(630-2013)
11-1364 ա.հ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ
Է	Ը	Թ	Ժ	Ի	Լ
Խ	Ծ	Կ	Հ	Ձ	Ղ
Ճ	Մ	Յ	Ն	Շ	Ո
Չ	Պ	Ջ	Ռ	Ս	Վ
Տ	Ր	Ց	Ի	Փ	Ք
		Օ	Ֆ		

w p q r t u v x y z
 [u] [d] [l] [s] [x] [n] [z] [f] [j] [h] [c] [m]
 [z] [u] [g] [n] [u] [l] [m] [p] [y] [r] [p]
 k o p

u p q r t q t p p d h l h d l h d n a u j a z n
z y z n u v s r g z y f o d

[illegible]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
10	20	30	40	50	60	70	80	90	
100	200	300	400	500	600	700	800	900	

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԵՈՒԻ

ԱՆՍՏԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱԶԻՆ

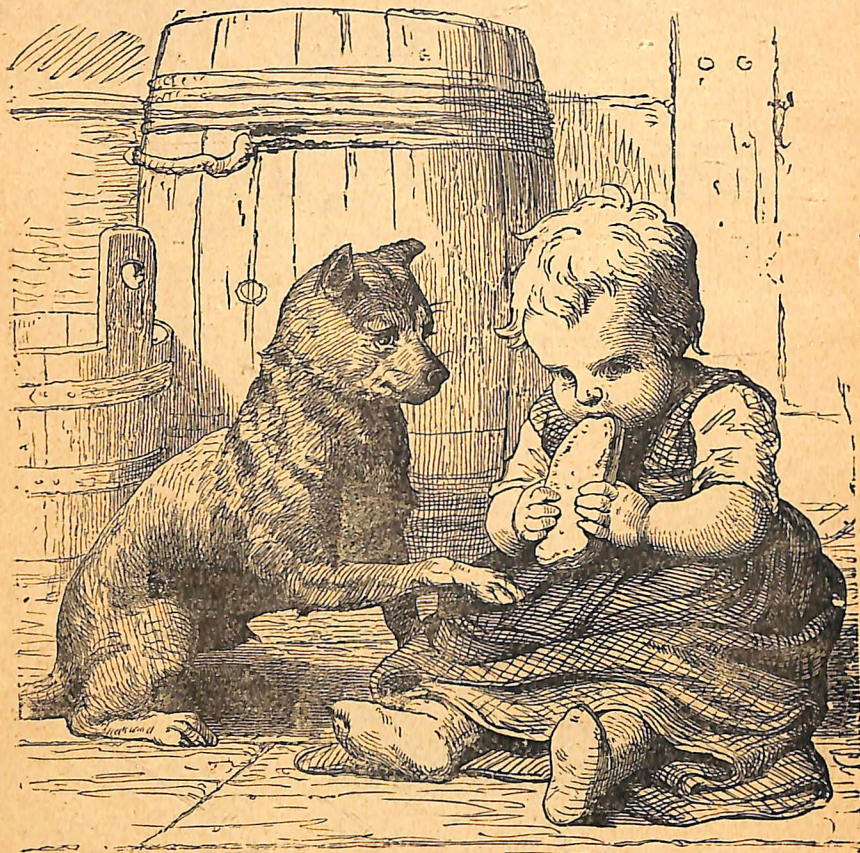
1

404

4, 8, 12, 16. 20, 24, 28, 32.

и, ш, р, пшр • ш, з, р, мшр •

$$\delta, \rho, \delta\rho \cdot \delta, n, \underline{L}, \delta n\underline{L} \cdot \delta, w, q, \delta wq \cdot$$
$$\delta, m, p \cdot \delta m p \cdot \delta, t, p, \delta t p \varepsilon$$

2

շուն

շ, ու, ն, շուն. ն, ու, շ, նուշ. տ, ու, ն,
տուն. էշ, իշուկ. շուն, շունիկ. փխի,
փխիկ. ոտք, աչք, մատ, քիթ :

3

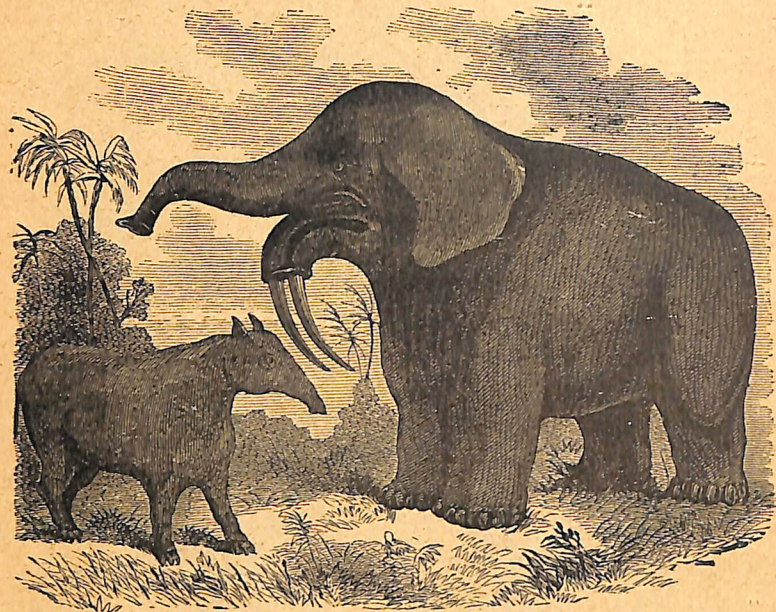
հաւ

հ, ա,ւ, հաւ. ն, ա,ւ, նաւ. բ, ա,ւ, բաւ.
քաւ, լաւ, կաւ, կտաւ, հաւ, ձագ. ձագ
ու հաւ, էշ, կով. կով ու էշ. կատու,
շուն. շուն ու կատու. դաշնակ, դանակ.
դանակ ու դաշնակ :

4

կատու

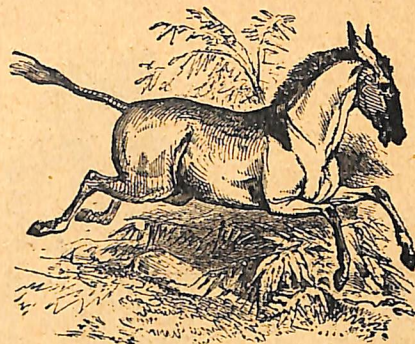
կ, ա, տ, ու, ն, կատուն. փ, ի, ս, ի, փխիկ.
ճ, ա, ն, կ, ճանկ. բ, է, ը, ա, ն, բերան.
ք, ի, թ, քիթ. թ, ա, թ, թաթիկ.
ձեռք, պոչ, փոր, մազ :

5

փիղ

փ, ի, ղ, փիղ. ո,ւ, ղ, ա, ուղա. ա, ր, ջ,
արջ. գ, ա, յ, լ, գայլ. գ, ա, ու, դառ. ո,ւ, լ,
ուլ. ո, ս, կ, ի, ոսկի. ո, տ, ի, կ, ոտիկ.
տ, ո, տ, ի, կ, տոտիկ. թաթիկ, զաւակ,
առակ, կար, սեղան, ծառ, խնձոր, տանձ :

6

էշ

է, շ, էշ. մ, ա, ղ, մաղ. մ, ա, տ, մատ.
շ, ո,ւ, ն, շուն. ն, ո,ւ, շ, նուշ. տ, ո,ւ, ն,
տուն, էշ ու կով, շուն եւ կատու :

ճի, ճիտ, ճիւ, ճանկ, ճանձ, քար, ճա կատ,
ճակատ. ճընճըղուկ, ճընճըղուկ, ճընճըղուկ.
ճան ճիկ, ճանճիկ. ճա հիճ, ճահիճ, քաւ,
քաւ իշ. ճար, ճար սլիկ, ճարսլիկ. ճեր,
ճեր մակ :

7

սազ

սազ, թաթ, դա, դու, քու, բու, բուն,
բան, շան, տան, բակ, բաշ, տաշ, քաշ,
դաս, թաս, սար, դար, տար, քար, գառ,
զառ, շար, լար, ճամ, չար, բառ, փառ,
լար, հաց, տաշտ, դաշտ, ժառ :

8

աբլոր և հաւ

հաւ, հաւ կիթ • աբլոր, աբլոր • հաւ և աբլոր •
հաւը կ'ածէ հաւկիթ • աբլորը կը խօսի • ես
հաւ մը ունիմ • իմ աբլորս կարմիր է •
իմ աբլորս կուկուրիկու կ'ընէ, քու հաւըդ
ալ կ'ածէ :

9

Բաւ
Բառ
Գառ
Նաւ
Շար
Կաւ
Սար
Դար
Քար
Լաւ
Կուլ

Դաւ
Գամ
Կամ
Համ
Կար
Հաւ
Չար
Կաղ
Քաղ
Բու
Լու

Գաղ
Գիւղ
Թուղթ
Ծայր
Շիշ
Ջուր
Հաց
Չեռք
Ութ
Աւթ
Ծունկ

10

Թանակ	Դանակ	Խաղաղ
Դաշնակ	Գրիչ	Աւաղ
Քանակ	Քերիչ	ձիւաղ
Զանգակ	Կուիճ	Հաւկիթ
Թռչնակ	Կարիչ	Յակիկիթ
Օղակ	Ծաղիկ	Սիրուն
Սմբաղ	Շողիկ	Խոհուն
Սահակ	Նունիկ	Բարիք
Տասնեակ	Աշուն	Զարիք
Մանեակ	Գարուն	Դաւիթ
Դալեռ	Տժգոյն	Խրճիթ
Տաւիղ	Անուն	Արթուն
Անուշ	Քաղաք	Զուարթուն
Ապուշ	Վանդակ	Աւագ
Դռնակ	Ծիծաղ	Բամպակ

11

Արեգակ	Տաղարան	Վառարան
Ճոճանակ	Քաւարան	Բառարան
Գանձանակ	Ազգական	Մանուշակ
Կարկանդակ	Բնական	Արուսեակ
Շուշանիկ	Լըսարան	Պտղաբեր
Անուշիկ	Վարժարան	Բարբեր

12

Փսի, փսիկ	Կով, կովիկ
Շուն, շնիկ	Հորդ, հորդուկ
Մուկ, մըկնիկ	Տուն, տնակ
Սան, սանիկ	Զագ, ձագուկ
Մանուկ, մանկիկ	Հայր, հայրիկ
Էշ, իշուկ	Մայր, մայրիկ

13

Հաւը կ'ածէ	Պողոս կը գրէ
Շունը կը հաչէ	Պետրոս կը կարդա
Էշը կը զուա	Յակոբ կը խաղա
Ոչխարը կը մայէ	Սահակ կը խնդա

14

Ջուր	Ճանկ	Յուցակ
Հուր	Յանկ	Շիտակ
Սար	Գեր	Մկրատ
Քար	Կեր	Գաւաթ
Ձար	Յորեկ	Բաժակ
Ծառ	Կորեկ	Մարագ
Ղառ	Կորագ	Թանակ
Թառ	Դարակ	Թռչակ

15

Եկու գարուն
 Ինչպէս սիրուն
 Բեր մեզ արեւ
 Յող ու անձրեւ
 Իջիր գետին
 Ջուր տուր հողին
 Յորեն բուսցուր
 Պտուղ հասցուր
 Ուտենք խմենք
 Աստուած օրհնենք :

16

• • • փխի	դետին • • •
• • • հարսի	ծակին • • •
թաթիկ • • •	• • • համար
ճանճիկ • • •	• • • նստած
• • • նստած	աղւոր • • •
• • • դիմաց	սիրուն • • •
• • • սիրեմ	• • • համբուրեմ

Փխի փխի
 Նման հարսի
 Թաթիկներով
 ճանկիկներով
 Գետին նստած
 Ծակին դիմաց
 Ինչո՞ւ համար
 Տրաւմ նստար
 Անոր համար մուկ չի գտար
 Աղւոր փխիկ
 Սիրուն փխիկ
 Եկու սիրեմ
 Քեզ համբուրեմ

11-1364աբ (630-2013)

17

Ճընճուղիկներ

Ա՛, ճընճուղիկի
Կարմիր տոսիկ
Ճերմակ փորիկ
Ուտես կուտիկ

Խմես ջրիկ
Առուն մօտիկ
Երթաս բունիկ
Չագեր քովիկ

18

Գիւղացիին մին
Մէջը մառանին
Ունէր մի խոշոր
Պանիրի կտոր:

Ծաղէն կը նայէր
Սիրտը կը ցաւէր
Հոն կար մէկ մօկ
Մեծկակ գիրուկ:

Կ'ըսէ գիւղացին
Ջնջեմ՝ կենդանին
Կաաուն կը բռնէ
Ու ներս կը հրէ:

Նա կը մանէ ներս
Ինչ կ'ընէ գիտե՞ս
Մուկը կը բռնէ
Պանիրը կուտէ:

19

Կալ
Սալ
Վալ
Լալ
Բալ
Ֆալ
Նալ

Փող
Դող
Լող
Ուլ
Կուլ
Ուշ
Նուշ

Մօտենալ
Լուանալ
Ունենալ
Լրանալ
Իմանալ
Խռ ուլիլ

Արեւ
Տերեւ
Լըճակ
Լեղակ
Քաղաք
Սողալ
Մոռնալ

Օձ
Իսկ
Մուկ
Ձու
Կոր
Ծոր
Չոր

Յորենը բուսաւ
Սահակ սահեցաւ
Ներսէս ներս մտաւ
Մանուկ մուկ տեսաւ
Վարդենին վարդ բերաւ
Պետրոս աուն գնաց

20

Տանձ
Գանձ
Սանձ
Խակ
Յած
Յանդ
Գանկ

Արօր
Կարօտ
Արօտ
Արատ
Խաղաղ
Խաբուիլ
Խորան

0Ճ

0Ճը կը սողա
 Զին կը փռնչէ
 Պետրոս պարտէզ գնաց
 Ես գնդակ խաղացի
 Վերժինի կերգէ
 Զապել կը պարէ:

21

Ծուռ	Ծեր	Ծունկ	Ոչխար
Ծուծ	Զեր	Ճանկ	Գարի
Ծառ	Զիր	Ծիրան	Ամառ
Քար	Զոր	Յորեն	Զմեռ

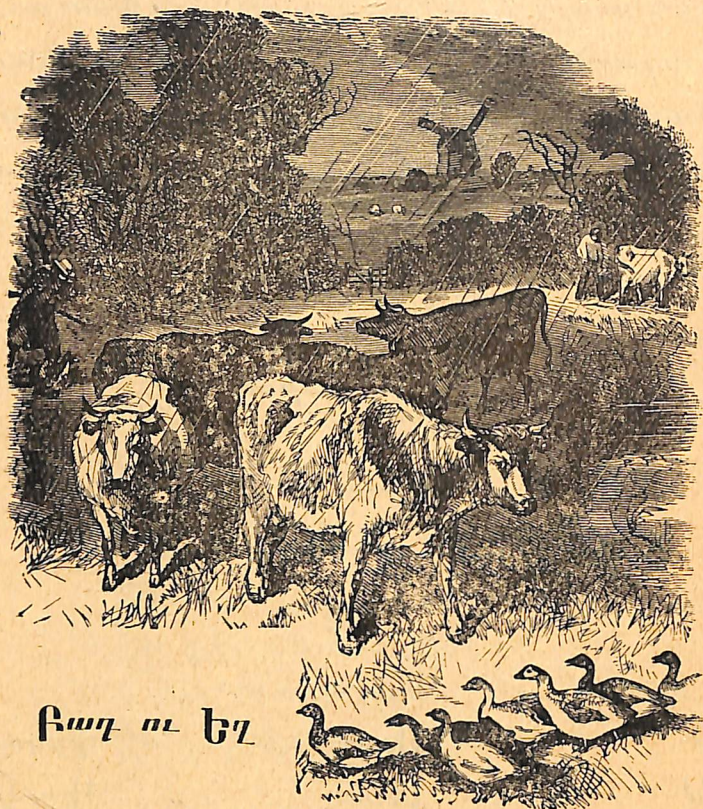
Մեծատուն
 Մեծագործ
 Մեծասար
 Ճգնաւոր

Փառաւոր
 Զեռնասուն
 Սիրասուն
 Բանիբուն

Սիրուն դառնուկ
 Ինչպէս փափուկ
 Գնա արօտ
 Քաշեմ կարօտ:

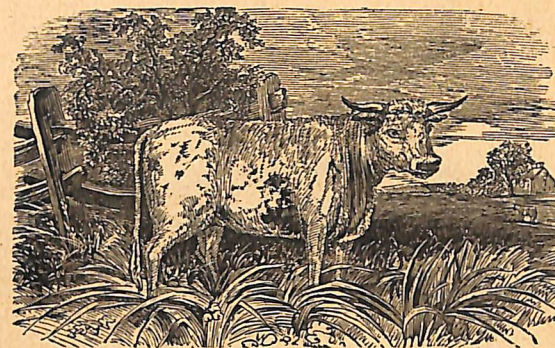
22

Բաթ	Սար	Փողոց
Թաթ	Թառ	Սըղոց
Բօթ	Փառ	Փափաք
Թութ	Գաս	Դայեակ
Փակ	Նուռ	Թութակ
Փոս	Դուռ	Դանակ
Փոր	Լար	Փուռար
Հօր	Հուր	Նորանոր

Բաղ ու Եղ

Բաղիկ բաղիկ
Կարմիր թափիկ
Կերթառ կամաց
Չազերդ տուած
Ջուր գանելու
Լուանալու

23

Կով

Կով	Ոռք	Երկայն	Շարժէ
Հով	Չորս	Երկու	Կուգայ
Մօ մօ	Խոտ	Խոշոր	Ստինք
Պոչ	Քովիկ	Կելնէ	Եղջուր

Կովը մօ' մօ'
Կը բառաջէ
Ականջները
Կը շարժէ
Երկու եղջուր
Խոշոր աչքեր
Երկար պոչ մը
Ունի կովիկ

Դանդաղ դանդաղ
Զորս ոտքերով
Կենէ կուգայ
Ճօրճօրալով :

24

Քար
Կար
Քիթ
Քիչ
Ճիչ

Արի
Բարի
Քամի
Տարի
Զորի

Մատանի
Աքաղաղ
Բարեսիրտ
Քարասիրտ
Գլխասիրտ

Ականջ
Ախորժ
Քացախ
Բանջար

Զուլթակ
Թուլթակ
Աւան
Գարուն

Սիրուն
Թագուն
Մըջին
Թռչուն

Քոյրս ջուլթակ կ'ածէ
Զապել պար կը խաղայ
Պետրոս երկու խնձոր գնեց , մին ինձ տուաւ
մին Զապելին :

25

Պար
Պատ
Պարկ
Պահ
Պիղծ
Պիչ
Գեղեցիկ
Երգես

Լապտեր
Պաշար
Պարսպ
Պալար
Կլոր
Բոլոր
Սալոր
Խնձոր

Նահապետ
Կարապետ
Վարդապետ
Մայրապետ
Օգտակար
Ծիծեռնակ
Կնքահայր
Կնքամայր

Ախ ծիծեռնակ
Սիրուն թռչնակ
Որչափ արագ թռչիս
Նոյնպէս գեղեցիկ երգես :

դողտօցնմ եգփ
դնորտն հմտօրն

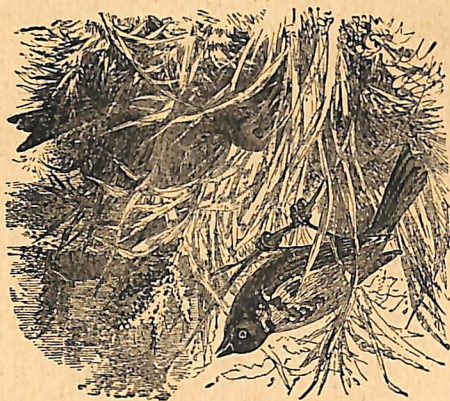
տնօր րտ
տնօր ւ
հտնդն
հտնդն

մգտնտ
մգտնտ
ոգիգտ
ոգիգտ

դողտօցնմ
դնորտն
հտնդն
հտնդն

հտնդն

ՀԵ

համօր դտտ մնժրտն
համօր րտ համօր
համօր մնժ մնժնդ
մգմգմ մո մտն եգն
մգիգ գ հիտտն
մնժրտն հտտ դիտր դն
մնժ րտ մնժնդ
հիմգեգե մո հդ
հիտտն գ հիտտն

մնժրտն
մնժ
մնժնդ
տն րտ
տն
դտնտն
դտնտն

դիտտն
դիտտն
համօր
համօր
համօր
հիմգեգե
հիտտն

26

Ինչու այդպէս
Դէմքդ ծածկես

Ահա մարդեր
Կանանչ դաշտեր
Թռիւր երգէ
Ամէն քոյ է :

28

Յակոբոս բարի և աղքատասէր տղայ մը
էր . ամէն առաւօտ կանուխ կ'երնէր , նախ
իւր աղօթքը կ'ընէր և ապա կ'սկսէր դասերը
պատրաստել :

Յակոբոս ամենէն ալ կը սիրուէր :

Յիսուս բարի տղաքները օրհնեց :

Յակոբոս ամէն Կիրակի օր հօրմէն տասը
փարա կ'առնէր եւ աղքատին կուտար :

29

ՀՆՉՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ ⁽¹⁾

(,) Ստորակէտ

(.) Միջակէտ

(:) Վերջակէտ

(') Մակակէտ

(') Բուծ

(') Շեշտ

(°) Ուրակ կամ Պարպկ

(') Երկար

(~) Տողադարձ

() Փակագիծ

(») Չակերտ

(¹) Դասատուն ասոնց նշանակութիւնները և գործածութեան եղանակը պիտի սովորեցնէ աշակերտաց , զանազան օրինակներով :

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Դ Ա Ս Ա .

Դու ի՞նչ ես . — Մարդ եմ : — Ի՞նչ է ատ . — Տանձ է : — Ինձ տուր զայն . — Չեմ տար : — Ո՞վ է ան . — Քոյրս է : — Չին ո՞ր է . — Հոս է : — Բեր այս տեղ . — Չի գար : — Հաց տուր ինձ . — Առ հաց : — Աս քիչ է , դեռ տուր . — Ո՛չ , բաւ է , առ և կեր : — Ի՞նչ մեծ ծառ , բայց մեղք ուր չոր է : — Աս ի՞նչ գէշ օդ է , շատ ցուրտ է . — Ո՛չ , այսօր շատ տաք է : — Տես , ի՞նչ մեծ մուկ է :

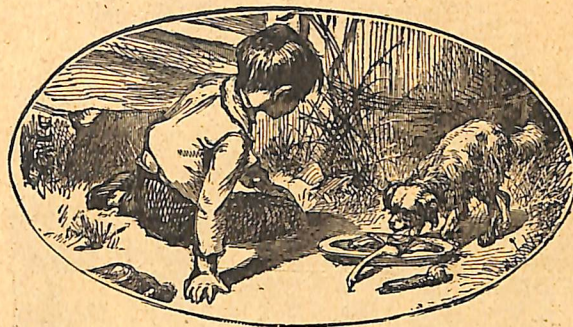
Դ Ա Ս Բ .

Հոս այժ մը կայ Ժիր , հոն շուն մը կայ քաջ : — Քիչ
մը թուղթ տուր ինձ : — Աս շատ հաստ թուղթ է : — Քար
մը առ ու բեր : — Թոյլ մը ջուր : — Ափ մը հող : — Հող
հաւ կայ . — Ո՛չ , բադ կայ : — Տես , ինչ չար թռչուն : —
Յաժ ծառ մը կայ ձեր քով : — Հում միս կեր : — Խեղդ
ես , ի՞նչ ես : — Աս ի՞նչ կարճ դաս է : — Գիրքդ ո՛ւր է : —
Քաղցր ջուր կը խմես : — Միրգը ի՞նչ է : — Ո՛ւր տեղ հաց
կայ : — Այն տեղ ի՞նչ ունիս :

Դ Ա Ս Գ .

Բարի տղան իր հայրը ու մայրը կը սիրէ , անոնց խօսքը
կը պահէ , վասն զի գիտէ որ անոնք ալ զինքը շատ կը սի-
րեն : Մեր հայրը ու մայրը գիշեր ցերեկ մեր վրայ կը հսկեն ,
մեզի համար կը յոգնին : Զանոնք որչափ սիրենք , քիչ է :
Երբ հիւանդ ըլլանք , անոնք մեզ կը խնամեն : Երբ անօթի
ըլլանք , անոնք մեզ ուտեստ կուտան : Ուստի պէտք է որ ,
երբ մենք մեծնանք և անոնք ծեր ու տկար ըլլան , մենք ալ
զիրենք խնամենք ու յոգնինք անոնց համար :

Աստուած ըսած է . — Հայրդ ու մայրդ պատուէ , որ-
պէս զի քեզի բարիք դայ : Զար տղան իր հայրը ու մայրը
չի սիրեր , և Աստուած ալ զինքը չի սիրեր :

Դ Ա Ս Դ .

Ո Ր Կ Ր Ա Մ Ո Ղ Շ ՈՒՆԸ

Մէկը կար մէկը չի կար , շուն մը կար : Այդ շունը որ
մը տեղէ մը կտոր մը միս գողցաւ ու բերնին մէջ առած՝
փախաւ : Ծամբան գետակ մը կար , որմէ պէտք էր անցնիլ :
Շունը ջուրը մտաւ ու լողաց , որպէս զի գիմաց անցնի :
Յանկարծ ջուրին մէջ ուրիշ շուն մը տեսաւ , որ իրեն պէս
խոշոր կտոր մը միս խածած կը լողար : Շունը յանկարծ իր
միտը թողուց ջուրին մէջ և միւս շունին վրայ վազեց :

Բայց գիտէ՞ք , գլխուն ի՞նչ եկաւ : Զուրին մէջ տեսած
շունը իր չուքն է եղեր . հոն ո՛չ շուն կար և ո՛չ միս : Այնպէս
որ ագահ շունը , որ կ'ուզէր միւս միսն ալ առնել , վրայ
տուաւ նաեւ իր միտը , զոր գետին ջուրը առաւ տարաւ :

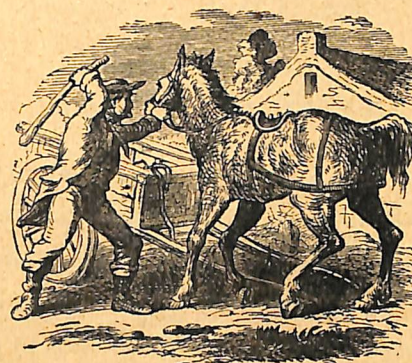

Դ Ա Ս Ե .

Գ Ա Ռ Ն Ո Ւ Կ Ն Ո Ւ Ի Ր Մ Ա Յ Ր Ը

Ինչո՞ւ կուրաս, խեղճ Գառնիկ :
 — Շատ ծեծ կերայ ես, մայրիկ :
 Քեզ ո՞վ ծեծեց, իմ Գառնիկ :
 — Կախարդ պառաւ մէկ կընիկ :

Ինչո՞ւ ծեծեց քեզ, Գառնիկ :
 — Կայի ծառին տակ, մայրիկ :
 Ինչո՞վ ծեծեց քեզ, Գառնիկ :
 — Մեծ փայտով մը, իմ մայրիկ :
 Ո՞ր տեղ զարկաւ քեզ, Գառնիկ :
 — Թաթիկներուս զարկաւ, իմ մայրիկ :
 Ի՞նչպէս լացիր դուն, Գառնիկ :
 — Մէ, մէ, մէ, մէ, իմ մայրիկ :

Դ Ա Ս Զ .

Գ Ո Ղ Ե Ր Ն Ո Ւ Է Շ Ը

Երկու գող տեղէ մը էշ մը գողցան . բայց եկու տես
 որ, մէկը էշը պիտի ծախեմ, միւսն ալ պիտի հեծնեմ կը-
 սէր, այնպէս որ կռիւ մը բրթաւ իրենց մէջ : Երբ իրենք,
 էշը թողած, կռուի մէջ էին, երբորդ գող մը վրայ հա-
 սաւ, կամաց մը իշուն վրայ հեծաւ ու առաւ փախաւ :

Բարոյական վարժութիւն . — Չարերը իրարու հետ չեն համաձայնիր : — Գէշ վաստակէն խեր չկայ ⁽¹⁾ :

Բառական վարժութիւն . — Խնչ է վանկը . — Ո՞ր բառերը միավանկ կ'ըսուին . — Միավանկ բառերու օրինակներ . — Երկու վանկով բառերու օրինակներ , նախորդ դասերուն մէջէն : Մէն մի բառի նշանակութիւնը բացատրել ու բացատրել տալ որչափ կարելի է մանրամասնաբար ու օրինակներով :

Դ Ա Ս Է .

Ճ Ա Ն Ճ Ն Ո Ի Մ Ե Ղ Ո Ի Ն

Օր մը մեղու մը ճանճ մը տեսաւ իր փեթակին քով . — «Հոս ի՞նչ գործ ունիս» , ըսաւ անոր բարկացած ձայնով . «Կորիւր ասկից , անշահ ճանճ , որ բզզալէ և ասդիէն անդիէն , աղտոտ տեղերէ ուտելիք ժողուելէ ուրիշ գործ չունիս» : — Ի՞նչ ընեմ , պատասխան տուաւ ճանճը , ինչպէս կրնամ այնպէս կ'ապրիմ . բայց աղքատ ըլլալը յանցանք չէ , մինչդեռ հպարտ ըլլալը մեծ պակասութիւն է :

Բարոյական վարժութիւն . — Հպարտութիւնը և բարկութիւնը գէշ վարմունք են :

Բառական վարժութիւն . — Ո՞ր բառերը բազմավանկ կ'ըսուին . — Գտնել այս դասին մէջ մէկ , երկու և երեք վանկով բառեր :

(1) Դասատուն սոյն բարոյական վարժութիւնները պիտի ընդլայնէ աշակերտաց ի հարկին , զանազան օրինակներով :

Դ Ա Ս Ը .

Ա Ղ Օ Թ Ք Տ Է Ր Ո Ի Ն Ա Կ Ա Ն

Ո՛վ մեր հայրը , որ երկինքն ես , քու անունդ սուրբ ըլլայ , թագաւորութիւնդ թող գայ , ինչպէս երկինքի մէջ , նոյնպէս ալ երկրի վրայ քու կամքդ թող ըլլայ : Մեր ամէն օրուան հայր այսօր ալ տուր մեզ , և մեր մեղքերը ներէ՛ մեզի , ինչպէս որ մենք ալ մեզի դէմ մեղք գործողներուն կը ներենք . մեզ փորձութեան մէջ մի՛ ձգեր , հապա չարէն փրկէ՛ զմեզ , վասն զի թագաւորութիւն , զօրութիւն ու փառք քուդ են հիմայ և ամէն ատեն և յաւիտեան . Ամէն :

Բառագիտութիւն . — Ուշադրութիւն , օգտակար , տըգէտ , անօգուտ , հարկաւոր ⁽¹⁾ :

(1) Դասատուն սոյն բառերուն իմաստը պիտի սովորեցնէ աշակերտաց հարկ եղած բացատրութիւններով ու օրինակներով :

Դ Ա Ս Թ .

Ա Ս Տ Ո Ի Ա Ծ

Ո՛վ խրատեց միջինին
Գեւորնը ծակել,
Բոլոր ամառ մեծ ջանքով
Պաշար հաւաքել :

Որմէ՞ ուսաւ , ինձ ըսէք ,
Փոքրիկ թըռչունը ,
Յարդէ , ճիւղէ և բըրդէ
Շինեւ իր բոյնը :

Ո՛վ խրատեց մեղուն
Հրաշալի բանիւ ,
Ծաղկանց մեղր քաղել
Անուշ ու աղնիւ :

Աստուած է այդ վարժապետ
Բարի , անսահման :
Ջանացէք միշտ կատարել ,
Իր սուրբ հըրաման :

Դ Ա Ս Ժ .

Դ Պ Ր Ո Յ Ը

Ահաւասիկ դպրոցը , վարժապետը դաս կուտայ . տղաք
աչքերնին իրենց գիրքերուն վրայ , ուշադրութեամբ մտիկ
կ'ընեն վարժապետին ըսածները : Մտիկ կ'ընեն , որպէս զի
սովորին և երբ մեծնան , օգտակար մարդիկ ըլլան :

Տգէտը անօգուտ է ոչ միայն ուրիշներուն , այլ և ինքն
իրեն :

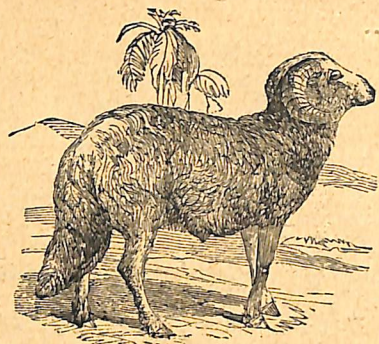
Տղաք , առտուն երբ կ'ելլէք , սիրով գացէք դպրոց ,
վաճն զի հոն է որ մարդ պիտի ըլլաք , հոն պիտի սովորիք
բոլոր այն բաները , որոնք հարկաւոր են մարդուս :

Սիրեցէք դպրոցը :

Առածներ . — Խելօքին մէկը բաւ է , անխելքին՝ հա-
զարը խեր չըներ : — Աւելորդ կահ կարասի , պատճառ է
չատ ֆնասի :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ի Կ

Գլուխս կտրեցին ,
Սրտիկս հանեցին ,
Գլինի խմբուցին ,
Լեզուս բացուեցաւ ,
Խօսիլ սկսայ :

Գ Ա Ս Ժ Ա .

Գ Ա Ռ Ն Ո Ի Կ

Սիրուն անմեղ իմ գառնուկ ,
Բուրդըդ ճերմակ ու փափուկ ,
Դաշտ վազելով ու սրօտ ,
Մօրըդ կը քաշես կարօտ ,
Մի լար , գառնուկ սիրական ,
Փոքրիկ տըղու մը նման ,
Կուգայ մայրըդ , հետը շատ
Կը բերէ քեզ անուշ կաթ :

Բառական վարժուիքին (¹) . — Ժամ , Ժամացոյց :
Գործ , գործաւոր , գործունեայ , անգործ :
Խելք , խելացի , անխելք :
Միս , մսեղէն , մսավաճառ , մսակեր :
Ծաղիկ , ծաղկիլ , ծաղկավաճառ , ծաղկասէր :

(¹) Դասատունն սոյն ածանցումները մի առ մի բացատրէ ու բացատրել տայ աշակերտաց՝ ի հարկին ուրիշ օրինակներով :

Գ Ա Ս Ժ Բ .

ՉԱՏ ՉԱՏ ԵՒ ՄԻԱՍԻՆ

Մինաս ու իր քոյրը Աղանի իրարու հետ միատեղ կը խաղային : Մինաս իր հօլը կը դարձնէր . Աղանի ալ իր տիկինով կը խաղար : Մինաս Աղանիին բարկացաւ . — « Իմ հօլիս մի մօտենար , ինծի հետ մի խաղար » , ըսաւ : — « Դուն ալ իմ տիկինիս ձեռք մի դպցնէր » , պատասխանեց Աղանի նեղացած :

Տղայք քիթերնին բերաննին թթուեցուցին , իրարմէ հեռացան ու սկսան առանձին խաղալ : Բայց մինակ սկսուած խաղը երկար չքշեց և մեր տղայք շուտով մէկդի նետեցին իրենց խաղալիկները :

Դ Ա Ս Ժ Դ .

Մ Ե Ղ Ո Ի

Հա՛, ծաղկեցաւ արեգակը ,
 Հա՛, ծաղկեցաւ մանիշակը .
 Մեղուն թողալ իր փեթակը ,
 Տըղտըղալով , արզարզալով :
 Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ ,
 Մեղը առաւ քաղցր-անուշիկ ,
 Մամը տարաւ հոտոտ , լուսիկ ,
 Պըղպըղալով , պըղպըղալով :
 Անուշ մեղրը՝ մանր աղաց ,
 Դեղին մամը՝ ամէն սրբոց :

Դ Ա Ս Ժ Դ .

Հ Ա Յ Ե Ի Ջ Ո Ի Բ

Հաջը մարդուս գլխաւոր ուտելիքն է : Հաջը կը շինեն
 ալուրէն , առաջ ալուրը կը մաղեն , ետքը տաք ջրով կը
 շաղաւեն , խմոր կը շինեն . խմորը շտգուելու ժամանակ հետը
 թըթ-խմոր կը խտունեն , ետքը վրան աղէկ մը կը գոցեն :
 Խմորը տաշտին մէջ քիչ քիչ կը քաջցի : Հաջագործը կ'առ-
 նէ հասած խմորը , անով կլոր կլոր գունտեր կը շինէ և

այդ գունտերը կ'եփէ փռան մէջ, որով կ'ունենանք հացը :
 Իսկ ջուրը մարդիկ չեն չիներ : Զուրը այնքան հարկաւոր
 է մարդոց որ, Աստուած առատութեամբ կը բաշխէ զայն
 հարուստին ու աղքատին : Մարդիկ խմելու ջուրը կ'առնեն
 աղբիւրներէն ու գետերէն : Ուր որ աղբիւր կամ գետ չկայ,
 հողը խորունկ կը փորեն, ջրհոր կը բանան եւ այս ջրհորէն
 ելած ջուրը կը խմեն : Մարդ առանց ջուրի չկրնար ապրիլ :
 Կենդանիներն ալ ամբողջ պիտի մեռնէին՝ եթէ ջուր չըլլար :

Դ Ա Ս Ժ Ե .

Ն Ա Պ Ա Ս Տ Ա Կ

Մի վաղեր այդչափ արագ ,
 Իմ աղւորիկ նապաստակ ,
 Շատ պղտիկ ես տակաւին ,
 Թաթիկներդ կը յագնին :

Ես քեզ համար հաց բերեմ ,
 Շաքարեղէն կ'երցնեմ ,
 Մինչեւ մեծնաս զօրանաս ,
 Յաակելով քովըս խաղաս :

Ծանր ծանր կը քալես ,
 Սիրաս վեր վեր կը հանես ,
 Կը թողում քեզ ապա ես ,
 Կ'երթաս դաշտը կ'արածես :

Դ Ա Ս Ժ Զ .

Դ Ա Յ Լ Ն Ո Ի Գ Ա Ռ Ն Ո Ի Կ Ը

Ոչխարները իրենց գոմին մէջ փակուած էին : Անթի
 գայլ մը եկաւ գոմին տախտակներուն ճեղքերէն ներս նա-
 յեցաւ՝ հասկնալու համար թէ ներսը ինչ կայ ինչ չկայ :

Անփորձ գառնուկ մը՝ որ դայն ինչ է չէր գիտեր, անոր հետ խօսքի բռնուեցաւ։ — Հոս ի՞նչ գործ ունիք, ըսաւ որկրամոլին։ — Կակուղ ու թարմ խոտ ուտելու եկայ. ես քիչով գոհացողներէն եմ։ — Եթէ այդպէս է, պատասխանեց գառնուկը, միասին արածինք։

Խեղճ գառնուկն անմիջապէս դուրս ելաւ ու գայլը պատառ պատառ ընելով լափեց զայն։

Բարոյական վարժութիւն. — Ինքզինքնին գովողներուն գեղեցիկ խօսքերէն խաբուելու չէ։ Մարդիկը պէտք է դատել իրենց գործերուն համեմատ ոչ թէ խօսքերուն։

Առածներ. — Նաւին ղէկ, մարդուն խելք։

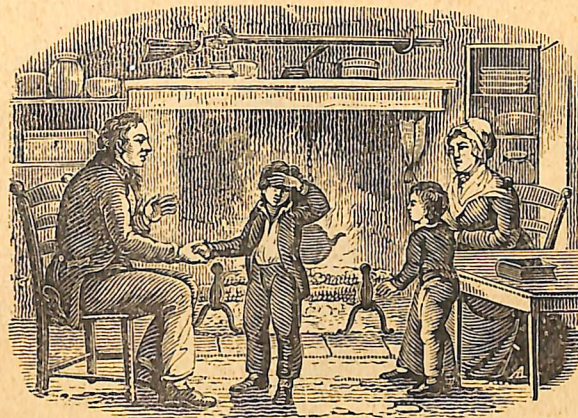
Բառական վարժութիւն. — Գտնել հետեւեալ բառերէն շինուած ուրիշ բառեր ու անոնց նշանակութիւնը բացատրել. Ծաքար, Հաւ, Օր, Ճերմակ, Ճաշ, Աղօթք, Աշխատութիւն։

ՀԱՆԵԼ ՈՒԿՆԵՐ

Փոքրիկ տակառ մը ունիմ ճեփ ճերմակ,
Եւ մէջի ջուրն է երկու տեսակ։

Աս ի՞նչ է, տեսնեմ դուք պիտի գտնե՞ք։

Օրան օրան ժուռ կուգայ,
Ոտներ չունի ման կուգայ,
Բերան չունի կուլ կուտայ.
Ըսէք տեսնեմ ի՞նչ է նա։

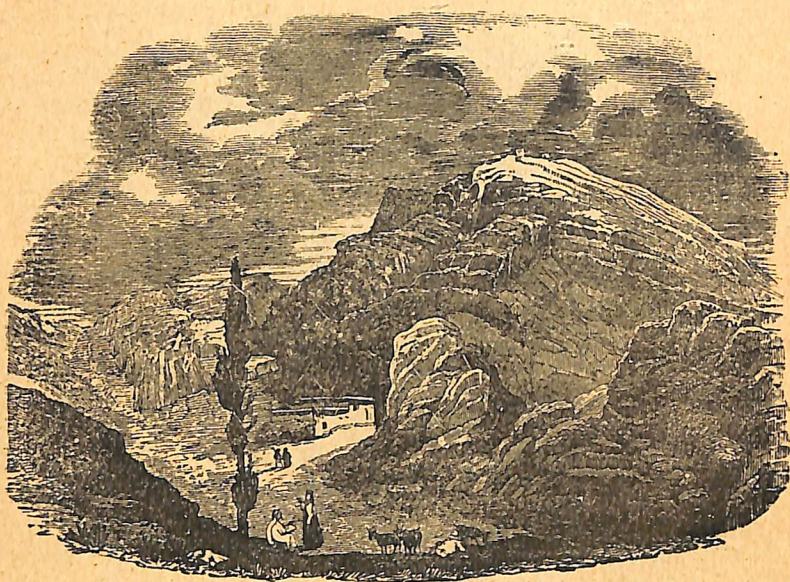
Դ Ա Ս Ժ Է .

ԸԼԼԱԼ ՈՒ ԵՐԵՒՆԱԼ

Պզտիկ Խաչիկ օր մը սեղանի մը վրայ ելած կը գոչէր.
«Հայր, եկուր նայէ՛ որչափ մեծ եմ»։ Երբ սեղանէն վար իջաւ, հայրը ըսաւ իրեն. «Այո՛, մեծ կ'երեւնայիր, վասն զի սեղանին վրայ ելած էիր, բայց հասակդ պզտիկ է։ Պէտք է ըլլալ և ոչ թէ երեւնալ»։

Խաչիկ, որ փոքր էր, կուզէր մեծ երեւնալ. ըսել է անապարծ մըն էր։ Տղաք պէտք է միշտ աշխատին գեղեցիկ ձիւքեր վաստկելու. բայց երբ ուզեն չունեցածնին ցուցունել, ծաղրելի կ'ըլլան։

Առած. — Օձը ծաղկէն թոյն կը շինէ, մեղուն մեղր։
Հաւը երբոր ջուր կը խմէ՝ վեր կը նայի։

Դ Ա Ս Ժ Ը .

ՊԱՌԱՍԻՆ ՈՒ ԱՅԾԸ

(ՄՍՆԿԱՍՆ ԵՐԳ)

Պառանն այծ մ'ունէր,
Փոքրիկ սիրուն այծ .
Ինքն անով կ'ապրէր,
Աղքատ մնացած,
Խեղճուկ ու մինակ
Աղքատ մնացած :

Իր այծիկն օր մի
Նա դաշտը տարաւ,
Ի ծաղկանց հովտի
Արածել տուաւ,
Կուշտ կուշտ, կուշտ կուշտ
Արածել տուաւ :

Մարտ ամսի վերջն էր,
Յուրա հով մը փչեց,
Պառանի աչքէն
Այծն հեռու վանեց,
Ափսոս, մեծ ափսոս,
Այծն հեռու վանեց :

Ի հարկէ դայեր
Այծը լափեցին,
Խեղճուկ պառանին
Կոտորներ թողին,
Միայն և միայն
Կոտորներ թողին :

Պառանն էր նստած
Փունջ խոտը ձեռին,
Այծը կը կանչէր
Չայնով տրամագին .
— « Ե՛կ, Եկ, Եկ, Եկ » —
Չայնով տրամագին :

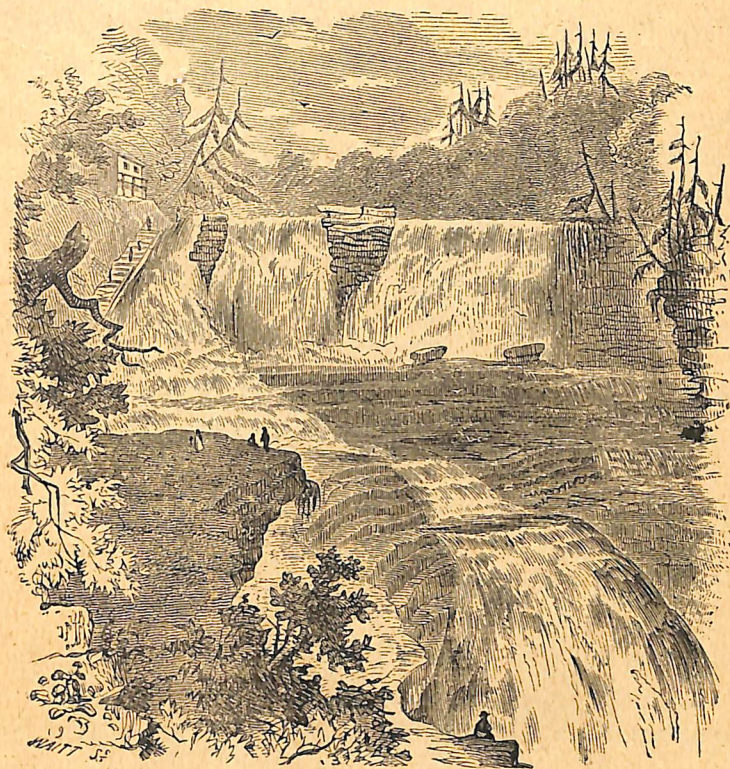

Դ Ա Ս Ժ Թ .

Պ Ա Ր Ա Պ Հ Ա Ս Կ Ը

« Հայր , կ'ըսէր Յակոբ իւր հօրը . սա հասկերը , զոր քիչ ատենէն պիտի կտրեն , ամէնքն ալ դէպ ի վար ծռեր են : Ինչո՞ւ միայն սա գլուխը վեր բռներ է » : — Վասն զի , պատասխանեց հայրը , գլխուն մէջ պարապ ու թեթեւ է . Պարապ հասկը , տղաս , կը նմանի այն հպարտ անխելքին , որ ամէն տեղ գլուխը վեր կ'առնէ և կը հպարտանայ : Ընդհակառակն լեցուն հասկը աշխատասէր ու համեստ աշակերտին կը նմանի : Հպարտութիւնը միշտ անխելքութեան նշան է , իսկ համեստութիւնը ընդհանրապէս ճշմարիտ արժանիք մը կը ցուցունէ » :

Բառակիան վարժութիւն . — Ի՞նչ կ'ըսեն՝ կօշիկ չինողին , հագուստ կարողին , կերակուր եփողին , կաթ ծախողին , գիրք ծախողին , երկաթէ բաներ չինողին :

Դ Ա Ս Ի .

Ա Ն Հ Ն Ա Ջ Ա Ն Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ստեփան ամէն օր դպրոց երթալու համար կամուրջէ մը կ'անցնէր :

Մայրիկը միշտ կ'ըսէր իրեն . « Տղաս , կամուրջին եզերքէն վար մի՛ ծռիր , ջուրը կ'իյնաս » :

Բայց Ստեփան չափ կը փափաքէր պատին վրայէն գետը նայիլ և ինքնիրեն կ'ըսէր. — Կարելի է որ ջուրին մէջ ձուկեր կը տեսնեմ:

Օր մը Ստեփան կամուրջին եղբւրքն ելաւ, երկնցաւ ու սկսաւ նայիլ:

Բան մը չտեսաւ և ստքը սահելով գետին մէջ ինկաւ:

Քանի մը հոգի շուտ մը վազեցին ու Ստեփանը գետէն հանեցին. մարած ու կիսամեռ էր. ճակատը քարի մը զարնելով ծակած էր:

Այսպէս Ստեփան իր անհնազանդութեան պատիժը գտաւ և միտքը դրաւ անկէ ետքը մօրը պատուէրը պահել:

Բառական վարժութիւն. — Կամուրջը ի՞նչ է. կամուրջը ի՞նչ է կը չինեն. կամուրջին եղբւրքը ի՞նչ կ'ըլլայ:

ՀԱՆԵԼ ՈՒԿ

Երկու քոյր կայ

Երկնից վրայ:

Մեծն առտուն կը ծնի,

Իրիկուան կը մեռնի

Իսկ պզտիկը ամէն իրկուն

Կը ծնի ու կը մեռնի առտուն:

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԴԱՍԱ.

ՃԳՆԱԻՈՐՆ ՈՒ ԱՐՋԸ

Քարայրի մը մէջ կը բնակէր ծերունի ճգնաւոր մը, որ ոչ ազգական ունէր և ոչ բարեկամ, անտառին խորը միջմինակ քաշուած կ'ապրէր և տարիներով մարդու երես չէր տեսած:

Խեղճ ճգնաւորը վերջապէս օր մը այս կեանքէն ձանձրանալով՝ անտառին խորը գնաց օր ուրիշ ընկեր մը գտնելիքն:

Մէյ մըն ալ ահագին արջ մըն է կ'ելլէ դէմը: Ճգնաւորին լեղին կը փրթի վախէն «Բարեւ, պարոն արջ» կը պոռայ և մինչեւ գետինը կը ծռի. արջն ալ նոյն բանը կ'ընէ և անոր բարեւը կ'առնէ:

Այսպէս երկուքը իրարու բարեկամ կ'ըլլան անմիջապէս ու կ'երթան միասին լեռ ու ձոր պտըտիլ :

Յայտնի է որ մարդս արջէն շատ տկար է . մեր ճգնաւորն ալ արջէն առաջ յոգնեցաւ ու սկսաւ ճամբան ետ մնալ :

Երբ արջը ճգնաւորին յոգնութիւնը տեսաւ , մեղքցաւ ու ըսաւ . « Դուն եկողս սա ծառին տակ պառկէ՛քիչ մը , ես ալ քու քովդ կը կենամ մինչեւ որ յոգնութիւնդ առնես : Զգնաւորին ուղածն ալ աս էր . անմիջապէս խոտերուն վրայ երկնցաւ ու քնացաւ . արջն ալ քովիկը նստաւ :

Մէյ մըն ալ անդիէն ճանճ մը եկաւ արզաբլուրով ու ճգնաւորին քթին վրայ կեցաւ :

Արջը այս որ տեսաւ՝ թաթովը քշեց զայն որ երթայ . ճանճը թքն ըրաւ փախաւ ու նորէն թռչելով իջաւ մարդուն քթին վրայ նստաւ . այն ատեն արջը ելաւ , խոշոր քար մը առաւ ու եկաւ ճգնաւորին քովը կեցաւ :

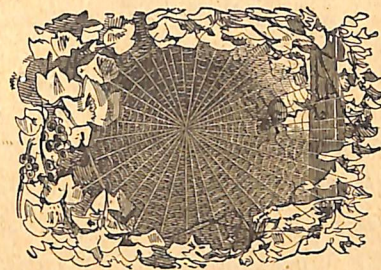
Մտքէն կ'ըսէր . « Կեցի՛ր , անպիտան ճանճ , ես հիմայ քեզի կը սովորեցնեմ » :

Երբ ճանճը նորէն եկաւ ճգնաւորին երեսին վրայ , մեր արջն է քարը վերցուց ու ճանճը սպաննելու համար ճգնաւորին ճակտին զարկաւ :

Ճանճը տո՛ղ ըրաւ փախաւ , բայց ճգնաւորը մեռաւ :

Անխելք բարեկամ մը եթէ աղէկութիւն ալ ընել ուզէ՝ գէշութիւն կ'ըլլայ : Խեղացի թշնամին անխելք բարեկամէն աղէկ է :

Բառական վարժութիւն . — Շաբաթը քանի՞ օր է և օրերուն անունները ի՞նչ են : — Օրը քանի՞ ժամ է :

Դ Ա Ս Բ .

Մ Ա Մ Ո Ւ Կ Ն Ո Ւ Շ Ե Ր Ս Մ Ը

Մամուկը շերամը ծաղրելով կ'ըսէր . — « Տէ՛ր Աստուած , ձեռքդ որչափ ծանր է , սկսած դորձդ օրերով չես լմնցընէր : Տես , ես քանի մը վայրկեանէն ամբողջ պատը անհամար ցանցերով կը դոցեմ : — Անանկ է , պատասխանեց շերամը . բայց քու շինած ցանցդ շուտով կը բլթի . ասկէց զատ բանի մըն ալ օգուտ չունի , մինչդեռ իմ շինածս թէ՛ դիմացկուն է և թէ՛ օգտակար : Ի՛նչ դորձ կ'ընեմ , բայց աղէկ կ'ընեմ » :

Շատ ու շատ ընելը չէ որ դովելի է , այլ դորձին աղէկութիւնը : Մարդս շերամին պէս ինչ որ ընէ թող աղէկ ընէ :

Բառական վարժութիւն : — Մամուկ . — Շերամ . — Յանց . — Մամուկը ի՞նչ կը շինէ : — Շերամը ի՞նչ կը շինէ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Երկու եղբայր շատ փնտուռած ,

Երկուքն ալ մէկ մօրէ ծնած .

Մեծին փոքր է պատին ու գին ,

Իսկ փոքրն յարգի ու թանկագին :

Դ Ա Ս Գ .

Գ Ի Ի Ղ Ա Յ Ի Ն Ո Ի Ձ Մ Ե Ր Ո Ի Կ Ը

Գիւղացիին մէկը պարտէզ մը մտաւ ձմերուկ գողնալու : Սողալով մօտեցաւ ձմերուկի արտին ու խնքնիրեն կ'ըսէր . « Հիմայ տոպրակ մը ձմերուկ կը գողնամ ու կը տանիմ կը ծախեմ . ան ստակով հաւ մը կ'առնեմ : Հաւը հաւկիթ կ'ածէ , թուխ կը նստի , ձագեր կը հանէ : Ձագերը կը մեծցնեմ , կը ծախեմ ու խոզ մը կ'առնեմ : Խոզը մէկ տարուան մէջ տասը քսան ձագ կը ծնի ու կը շատնայ : Խոզին ձագերը կը ծախեմ , մատակ ձի մը կ'առնեմ . ձին քուրակ կը ծնի : Քուրակը կը մեծցնեմ , սուղ գինով կը ծախեմ , տուն մը կ'առնեմ և առջևը պարտէզ կը շինեմ , ձմերուկ կը ցանեմ և պահապաններ կը դնեմ որ ձմերուկները չգողնան . ես ալ կամայ մը կուգամ ու կը պօռամ . « Է՛յ , պահապաններ , պարտէզը գողեր մտան , ձմերուկները չգողնան » : Գիւղացին իր երեւակայութեան մէջ այնքան ընկըղմած էր որ , ուրիշին պարտէզին մէջ ըլլալը մոռցաւ ու այս խօսքերը բարձրածայն պօռաց : Պարտիզպաններն ալ արթնցան , եկան հասան , զինքը բռնեցին ու աղուոր ծեծ մը քաշեցին :

Առածներ . — Աղջիկ՝ քեզ կ'ըսեմ , հարսնակ դուն լսէ :

Ջուրի կուժը ջուրի ճամբան կը կոտրի :

Գայլին անունն է ելեր , աղուէսը աշխարհ քանդեց :

Դ Ա Ս Գ .

Մ Ե Ղ Ո Ի Ն Ո Ի Ճ Ա Ն Ճ Ը

Մ Ե Ղ Ո Ւ

Գարուն , ամառ ամէն օր ,
Ես կը գնամ դաշտ ու ձոր ,
Կ'աշխատիմ ես միշտ անվերջ
Միշտ վնասեմ ծաղկանց մէջ .
Եւ գտածս շիփ շիտակ
Խսկոյն կը տանիմ փեթակ .
Ու երբ փչէ ցուրտ քամին ,
Ծաղիկները թառամին ,
Ես ձմեռը պաշարով
Կ'ըլլամ խաղառ ապահով :

Ճ Ա Ն Ճ

Փոքրիկ ճանճ եմ զուարճասէր ,
Միշտ կը թռչիմ վար ու վեր .
Մի մեծ տան մէջ , մի բակին ,
Սաստիկ արեւուն տաքին :
Կեր ու խումէ , խաղէ զատ
Ուրիշ բանի չեմ ատակ .
Եւ ներկայով բաւական ,
Միտք չեմ բերեր ուրիշ բան :

Դ Ա Ս Ե .

Խ Օ Ս Բ Մ Տ Ի Կ Ձ Ը Ն Ե Լ

Ա. քաղաղն ու հաւը եղբայրացան : Ա. քաղաղը այգի գնաց և սկսաւ խակ պտուղներ ուտել : Հաւը կ'ըսէր անոր . « Մի ուտեր , եղբայր , սպասէ որ հասունանան : » Ա. քաղաղը մօտիկ չըրաւ և այնքան կերաւ որ , հագիւ կրցաւ տուն երթալ :

— « Վայ , քուրիկ , փորս կը ցաւի » կ'ըսէր աքաղաղը : Հաւը անոր անանուխի կաթիլներ խմցուց , չաղուած մանանեխ դրաւ վրան ու ցաւն անցաւ :

Ա. քաղաղն առողջացաւ ու դաշտ գնաց : Այն տեղ շատ թռչտեցաւ ու վազվզեց և արին քրտինք մտած՝ աղբիւրին մօտեցաւ ու կ'ուզէր պաղ պաղ ջուր խմել : Հաւը խրատ կ'ուտար անոր . « Մի ըներ , եղբայր , կ'ըսէր , սպասէ , քիչ մը հանգչէ , ետքը կը խմես » : Ա. քաղաղը մօտիկ չըրաւ , պաղ ջուրը խմեց ու սկսաւ դողդղալ : Մեծ գոլարուածեամբ կրցան տուն տանիլ զինքը : Հաւը վազեց բժիշկ բերաւ : Բժիշկը լեզի դեղեր գրեց : Ա. քաղաղը օրերով անկողնի ծառայեց :

Ձմեռուան մօտ աքաղաղը աղէկցաւ ու գնաց գետին եզերքը խաղալու : Գետին երեսը բարակ սառույցով պատած էր : Ուզեց սառույցին վրայ սահնակ խաղալ : Հաւը նորէն խրատեց զինքը . « Մի ըներ , եղբայր , դեռ բարակ է , կը կտորի ու կը խղդուի » : Բայց աքաղաղը մօտիկ չըրաւ ու սկսաւ սահնակ խաղալ : Յանկարծ սառույցը կտորեցաւ և անհնազանդ աքաղաղը ջուրը ինկաւ ու խղդուեցաւ :

Դ Ա Ս Զ .

Ձ Ո Ւ Ա Ն Ը

Երկու փոքր աղայք , Կարապետ ու Գրիգոր , ճամբան հին չուան մը գտան և սկսան իրարու հետ կռուիլ և անանկ պօռալ որ , իրենց աղաղակներովը ձորն ու լեռը կը թնդացընէին : Կարապետ չուանին մէկ կողմէն բռներ էր , Գրիգոր ալ միւս ծայրէն , և իւրաքանչիւրը կը ջանար ընկերոջը ձեռ-

քէն յափշտակել զայն . քանի՛ քանի՛ անգամներ զիրար գետինն ձգեցին ու նորէն ոտք ելան . վերջապէս այնքան քաշեցին որ, չուանը փրթաւ և երկուքն ալ գետինն ինկան ու տիզմին մէջ գլորեցան :

Այն միջոցին մարդ մը վրայ գալով՝ տեսաւ անոնց վիճակը և սկսաւ հայրաքար բսել իրենց .

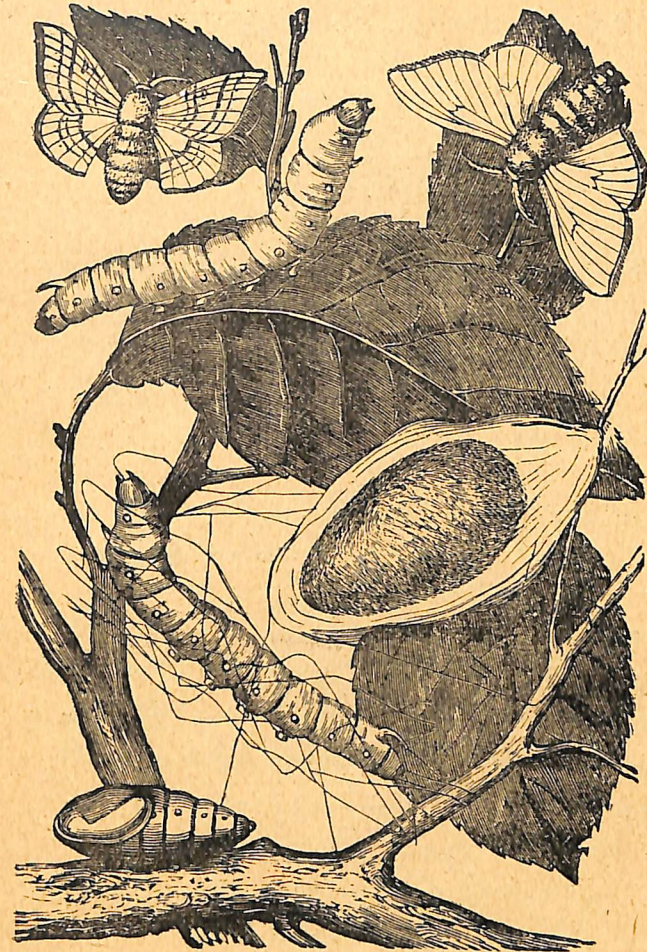
« Ահա իրարու հետ կռիւ ընողներուն գլխուն եկածը միշտ աս է . կռիւը գէշ բան է, մարդս ամէն ատեն բարեկամութեամբ վարուելու է ուրիշներուն հետ » :

Տղայք ոտք ելան, զգեստնին բոլորովին տիզմն էր թաթխուեր . կրցածնուն չափ մաքրեցին ու իրարու ձեռք բռնելով՝ հաշտուեցան և խօսք տուին բարի ծերունիին որ մէյ մըն ալ իրարու հետ չկռուին :

Դ Ա Ս Է .

Մ Ե Ր Տ Ո Ւ Ն Ը

Մեր տունին մէջ շատ մը բաներ կան . օրինակի համար սեղան, աթոռ, պահարան, թիկնաթոռ . ասոնք կարասիներ են : Կան նաեւ գաւաթներ, շիշեր, պնակներ, կուժեր . ասոնք ալ ամաններ են : Կան դարձեալ հաց, միս, մածուն, պանիր . ասոնք ալ ուտելիքներ են : Կայ ջուր, գինի, կաթ . ասոնց ալ խմելիք կ'ըսեն : Ասոնցմէ զատ կան կատու, շուն, հաւ, աքաղաղ . ասոնք ալ կենդանիներ են : Խոհանոցին մէջ կան կացիներ, դանակներ, գգալներ, պատառաքաղներ, ասոնք ալ գործիքներ են :

Դ Ա Ս Ը .

Տ Ղ Ա Ն Ո Ւ Շ Ե Ր Ա Մ Ը

« Երանի՛ թիթեռնիկին, որ օդին մէջ կը թռչի, կ'ըսէր տղայ մը, որ դպրոցէն ձանձրացեր էր : Իսկ ևս գիշեր ցե-
 66 — Մայիսի 5

րեկ անընդհատ կ'աշխատիմ. աս քաշելու բան է» : Ետքը Շերամին դարձաւ ու ըսաւ, «Դու ի՞նչ խելքով ատանկ գիշեր ցորեկ կը հիւսես» : Շերամը պատասխանեց. «Ուրախութեամբ կը հիւսեմ, որպէս զի անոր մէջ թիթեռնիկ ըլլամ» :

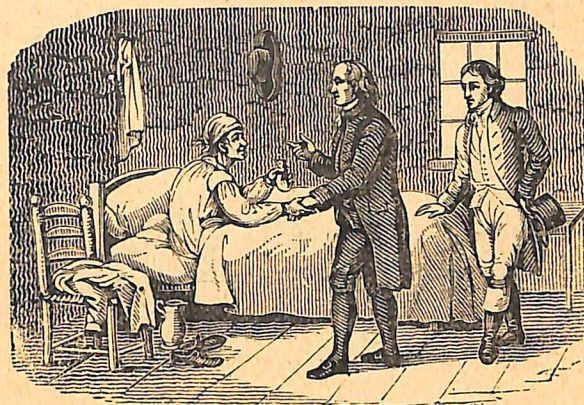
Թիթեռնիկ ըլլալու համար Շերամը շաբաթներով կը հիւսէ : Դպրոցականէ մը պահանջուած զոհողութիւնը աւելի թեթեւ է : Կը բաւէ որ օրը քանի մը ժամ միայն ուսման պարապի : Եթէ աղէկ մտածէ, պիտի տեսնէ որ իր շահուն համար է որ կ'ստիպեն զինքը դասերը սովորիլ, ու վիճակէն չպիտի տրտնջայ :

Առածներ. — Աղուէսը խաղողին չէ հասեր, «խակ» է ըսեր է : — Բարի ծառը՝ բարի պտուղ կը բերէ :

Բառական վարժութիւն. — Ի՞նչ կ'ըսեն աշխատութիւնը չսիրողին. — Բան չգիտցողին. — Համբերութիւն չունեցողին. — Խօսք մտիկ չընողին. — Յանցանք գործողին. — Աստուծոյ վախճողին. — Աղէկութիւն ուզողին. — Գէշու թիւն ուզողին :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ի Կ

Քար քարի վրայ՝ քար չէ, լեռ սար կ'արածի՝ դուաք չէ, հաւկիթ կ'ածէ՝ հաւ չէ :

Դ Ա Ս Թ.

Ա Յ Գ Ի Ն

Այգեգործ մը, որ իր մահուան անկողնին մէջն էր, զաւկներուն ըսաւ.

«Սիրելի զաւակներս, մեր բնական փորրիկ տունէն և անոր քովի այգիէն զատ ժառանգութիւն մը չունիմ ձեզ ձգելու : Բայց այդ այգիին մէջ թաղուած գանձ մը կայ : Այգին փորեցէք ու պահուած գանձը կը գտնէք» :

Հօրերնուն մեռնելէն վերջը, տղաքը սկսան ամենամեծ եռանդով հողը տակն ու վրայ ընել. բայց ոչ ոսկի գտան և ոչ արծաթ : Սակայն երբ աշունը եկաւ, այգին, զոր աղէկ մը պեղած էին, առաջուրնէ շատ աւելի խաղող տուաւ, որով իրենց հասոյթը կրկնապատկեցաւ :

Տղաքը այն ատեն հասկցան թէ իրենց հայրը ինչ ըսել

ուղեր էր՝ այգիին մէջ թաղուած դանձ մը կայ ըսելով, և այգիին դրան վրայ խոշոր գրերով սա խօսքը գրեցին.

«Ամենէն ամուլ դաշտին մէջն անգամ ոսկիի հանք մը կայ, բայց աշխատութեամբ միայն կարելի է այն գանձը երեւան հանել»:

Առաձնեւ. — Աւելի աղէկ է քիչ մը նեղութիւն կրել, քան թէ ուրիշին նեղութիւն պատճառել: — Հարստութիւնը վայելողինն է, և ոչ թէ հաւաքողին: — Մի՛ յանգ-գնիր մտնել այն ջուրին մէջ, որու յատակը չես տեսներ:

Դ Ա Ս Ժ .

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐ

Սիրէ՛ քու ընկերդ քու անձիդ պէս: Մի՛ ըներ ուրիշին ինչ որ չես ուղեր որ քեզի ընեն. բայց ինչ որ կ'ուզես որ ուրիշները քեզի ընեն, դու ալ անոնց ըրէ՛:

Միշտ քու թշնամիներդ սիրէ՛. քեզ ատողներուն առդէկութիւն ըրէ և քեզ հալածողներուն ու զրպարտողներուն համար աղօթէ. ասանկով պիտի ցուցունես որ քու երկնաւոր Հօրդ զաւակն ես, վասն զի Աստուած իր արեւը կը ծագէ թէ՛ բարիններուն և թէ՛ չարերուն վրայ և իր անձրեւը կը տեղայ արդարին և մեղաւորին վրայ:

Վրէժխնդրութիւն մի՛ ըներ, և ուրիշին քեզի ըրած չարիքը մոռցիր:

Ի՞նչպէս պիտի համարձակիս Աստուծոյ ողորմութիւնը խնդրել, թէ որ դու ուրիշին դէմ ոխ պահես. ի՞նչպէս պիտի կրնաս անկէ թողութիւն խնդրել, երբ դու ուրիշին չես ներեր:

Մի՛ ըսեր թէ՛ ուրիշները ինծի հետ ինչպէս որ վարուեցան, ես ալ անոնց հետ անանկ պիտի վարուիմ, և իւրաքանչիւրը ինծի ինչ որ ըրաւ՝ ես ալ անոր ան պիտի ընեմ: Չարիքի դէմ չարիք և նախատինքի փոխարէն նախատինք մի՛ ըներ. ընդհակառակն չարէն վրէժդ առ բարիք ընելով և նայէ՛ որ բարիք ընելով յաղթես անոր:

Ամենուս հայրը մէկ է, վասն զի մեզ ամենքս Աստուած ստեղծեց. մենք ամենքս մէկ ու մեծ ընտանիք մըն ենք:

Դ Ա Ս Ժ Ա .

ԳՈՐՏՆ ՈՒ ԵԶԸ

Գորտին մէկը օր մը եղ մը տեսաւ և անոր հասակին շատ հաւնեցաւ: Ինքը, հազիւ հաւկիթի մը չափ կար. նախանձէն սկսաւ փչուիլ, փչուիլ, ուռնալ և եզին չափ խոշորնալու աշխատիլ. իր քովը կեցող ուրիշ գորտի մը կը հարցնէր. «Բուրիկ, ինծի նայէ, պէտք եղածին չափ մեծցայ, կը բաւէ» — Ո՛չ: — Ուրեմն դեռ ուռնում. հիմայ: — Ամենեւին: — Էյ հիմայ: — Դեռ շատ հեռու ես»: Անմիտ կենդանին այնքան ուռեցաւ, որ վերջապէս պայթեցաւ:

Այսպիսի մէջ ալ այս գորտին նման անմիտ մարդիկ
լեցուն են : Կ'ուզեն ուրիշներուն նմանիլ, և չկրնալով՝ ծաղ-
րելի կ'ըլլան :

Մեր փափաքները չափաւորենք :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Երկու հովիւներ, Մկրտիչ և Յակոբ, դաշտէն միասին
տուն կը դառնային : — Գիտես, Մկրտիչ, ըսաւ ընկերը,
եթէ քու ունեցած ոչխարներէդ մէկը ինծի տաս, իմիններս
քուկիններէդ երեք անգամ շատ կ'ըլլան : — Ո՛չ, ըսաւ
Մկրտիչ, դուն քու ոչխարներէդ մէկը ինծի տուր, այն
ատեն երկուքս ալ հաւասար կ'ունենանք : — Հովիւներուն
իւրաքանչիւրը քանի՞ ոչխար ունէր :

Դ Ա Ս Ժ Բ .

Խ Ր Ա Տ

Մի խնդրեր Աստուծմէ
Ո՛չ փող, ո՛չ պատիւ,
Այլ քեզ կրթելու
Խելք, շնորհք, սիրտ ազնիւ :

Երբէք մի պարծիր
Թէ շատ գիտուն ես,
Ո՛րքան բան սովորիս,
Այն օգուտ է քեզ :

Օգնող եղիր քո ընկերաց,
Աղքատներու Սէր ցուցուր .
Մեր Տէրն ըսաւ թէ չէ անվարձ
Նաեւ բաժակ մի ցուրտ ջուր :

Առածներ . — Ուրիշին աչքը քեզի համար լոյս չտար :
— Անխելք մարդուն լեզուն երկար կ'ըլլայ : — Գէշ ընկեր-
ներէ փախչողը իր ճամբան չիտակ կը գտնէ :

Բառական վարժութիւն . — Ըսէք թէ ի՞նչ կ'ընես դա-
նակով, գրիչով, ասեղով, աչքով, կրակով, գաւաթով,
աւելով, խողանակով, սանտրով, աճառով, քանակով,
մկրատով, դոյլով, կացինով, ձիով, շոգենաւով, բանա-
լիով, գերբով, ակռայով, քիթով, ոտքով, ականջով,
պատառաքաղով :

Գ Ա Ս Ժ Գ .

Վ Ա Խ Կ Ո Տ Տ Ղ Ա Ն

— Ես չառ քաջ եմ, կ'ըսէր Մանուկ իր մօրը, բանէ մը չեմ վախնար և գիշերները մութին ամէն տեղ կրնամ պտըտիլ :
 Բայց Մանուկ պարծենկոտին մէկն էր : Գիշեր մը քնացած ատեն յանկարծ արթնցաւ . աչքին անանկ երեւցաւ որ պատուհանին մէջէն կըր ու փայլուն զլխով ճերմակ կին մը իրեն կը նայի : Մանուկ լեղապատառ եղաւ, գլուխը վերմակին տակ քաշեց ու պօռաց :

— Մայրիկ, մայրիկ, հասիր :

Խեղճ մայրը դող ելած անոր քով վաղեց :

— Մայրիկ, ըսաւ Մանուկ խղճով ձայնով, սենեակնիս փէրի կայ, աչքովս տեսայ :

Մայրիկը սկսաւ քահ քահ լնդալ ու ըսաւ .

— Է՛հ, հապա դու կ'ըսէիր որ քաջ ես, քաջութիւնդ մեր է . մեղք քեզի, շուքէդ անգամ կը վախնաս : Հանէ

նայիմ գլուխդ դուրս, կարիճ տղայ . եկ'որ մէկտեղ սա փէրին բռնենք ու ծեծենք :

Մանուկ կամաց մը գլուխը դուրս հանեց և ի՞նչ տեսնէ աղէկ :

Փէրի կարծածը վարագոյրն էր, որոյ վրայ լուսինն իր լոյսը զարկեր էր, իսկ ճերմակ փայլուն զլխն ալ լուսինն էր, որ վարագոյրին ետեւէն կ'երեւնար :

— Մայրիկ, ըսաւ Մանուկ՝ մայրը համբուրելով, ուրիշ անգամ մեծ մեծ չպիտի ջարդեմ, հապա անվախ ըլլալու պիտի աշխատիմ :

Գ Ա Ս Ժ Գ .

Ե Ղ Բ Ա Յ Ր Ա Կ Ա Ն Ս Է Ր

Եղբայրները պէտք է մէկզմէկ սիրեն, ինչու որ անոնք մէկ արմատէ բուսած ճիւղերու կը նմանին :

Եթէ եղբայրդ քեզի բարեկամ չէ, միւրեմն բարեկամ պիտի ըլլայ քեզ աշխարհիս վրայ :

Եղբայրները մէկ ծնողաց զաւակներ են, միեւնոյն մօրը կաթը ծծեր են, միեւնոյն հայրը զանոնք զգուեր է իր թեւերուն մէջ :

Անոնց օրօրոցները քովէ քով չէին միլթէ . սեղանին վրայ միատեղ կերակուր չէին ուտեր :

Ո՛վ որ իր հայրն ու մայրը կը սիրէ, եղբայրներն ու քոյրերն ալ կը սիրէ :

Ուրեմն եղբայրս իմ ամենէն ընտիր բարեկամս պիտի ըլլայ և քոյրս ամէն անձէ աւելի պիտի սիրեմ :

Ուրախ չի պիտի ըլլամ, երբոր եղբայրներս ու քոյրերս տրամութեան մէջ ըլլան . երբ ինծի կարօտին , ունեցածովս պիտի օգնեմ իրենց՝ կարողութիւնս որչափ ալ որ քիչ ըլլայ . անոնց դէմ չի պիտի փակեմ ոչ տունս և ոչ սիրտս :

Մտածեցէք թէ հայր մը ինչ ցաւ պիտի զգայ , և մօր մը սիրտը ինչ կոծերով պիտի լենայ , երբ իմանան թէ իրենց զաւակները , զորս իրենք այնքան գորովանօք կը սիրեն , զիրար չեն սիրեր :

ԿԱՂՆ ՈՒ ԿՈՅՐԸ

Կաղն ու կոյրը մեծկակ առուակէ մը պիտի անցնէին : Ի՞նչպէս ընէին : Կոյրը շարկեց կաղը և երկուքն ալ ապահով անցան առուակէն :

Առածնէր . — Սշխատութեան ժամանակ վաստկողը , շատ բան կը վաստակի :

Քիչ խօսէ ու կարճ կապէ :

Մէկ ստակը չի հաշուողը կէս ստակ չարժէր :

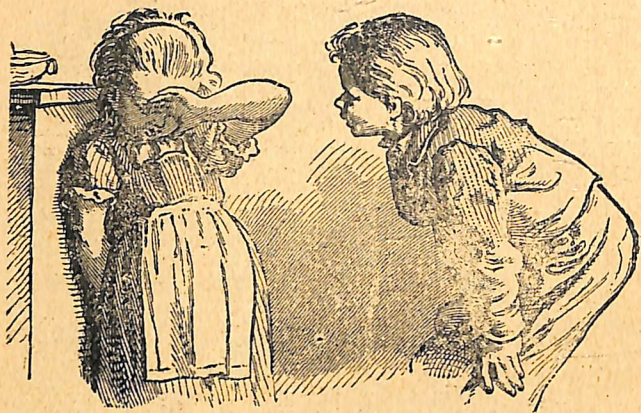
Բան չգիտցողը ամէն բանի կը հաւատայ :

ԴԱՍ ԺԵ.

ԱՌԱԻՕՏ

Փառիլուն ճաճանչով արեւելք լցաւ ,
Գետի մօտ գիւղի կրակ մարեցաւ .
Դաշտի ծաղիկներ ցօղով ցօղուեցան ,
Դուար ու սշխար արօտը ելան :
Թանձր մառախուղք երկրէն հեռացան ,
Ամէն կենդանիք դաշտը լցուեցան .
Արթնցան մարդիկ , սկսան գործի ,
Ծագեց արեւը , աշխարհ կը բերկրի :

ԴԱՍԺԶ.

ԴՏԱԾԴ ՔՈՒԿԴ ԶԷ

Պետրոս ուրախ զուարթ ցատկոտելով տուն կ'երթար :
Ոտքը յանկարծ բանի մը զարկաւ : Պետրոս ծռեցաւ
ու տեսաւ արծաթ հինգնոց մը , նսփոյնոր , որ փոշիին մէջ
կը փալթէր :

— Ի՞նչ ուրախութիւն , ըսաւ , այս ստակով շաքար
կ'առնեմ , թէ որ մայրիկս հրաման տայ :

Բայց Պետրոս քիչ մը մտածեց ու ինքնիրեն ըսաւ .

— Բայց այս ստակը իմս չէ : Քիչ մը առաջ տեսայ որ
Սուրբիկ իր հիւանդ մօրը համար երկու դահեկանի կաթ
առնելու կ'երթար , անշուշտ այս ստակը ան կորսնցուցած
պիտի ըլլայ :

Եւ բարետիրտ Պետրոս վաղեց Սուրբիկի ետեւէն : Խեղճ

աղջիկը կ'ուլար , վասն զի ստակը կորսնցուցեր էր և մայրը
չատ աղքատ էր :

— Մի լար , պուռաց Պետրոս . ես գտայ ստակդ . ահա ,
ան նայիմ :

Սուրբիկ թէ կուլար և թէ կը խնդար ստակը գտնելուն
համար : Շատ շնորհակալ եղաւ Պետրոսին և ստակն առնե-
լով վաղեց որ մօրը կաթ դնէ :

Պետրոս Սուրբիկէն աւելի երջանիկ էր , ինչու որ պար-
տականութիւն մը կատարելը շատ անուշ բան է :

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Մէկը կայնած կը խօսի , երկուքը ականջ կը դնեն , իսկ
երկուքը կը նային :

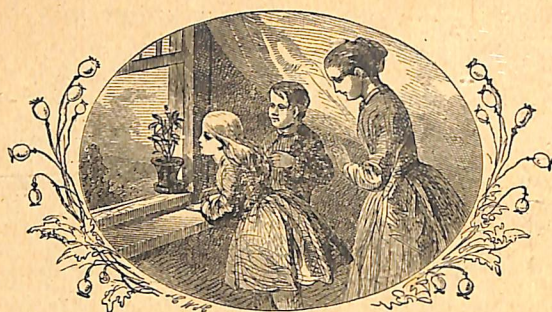
ԻՐԻՆՈՒՍԱՆ ԱՂՕԹՔ

Տէր իմ Աստուած , Տէր բարերար ,
Դու պահպանէ զիս այս գիշեր .

Տուր հօրս և մօրս կեանք երկար ,
Եւ երջանիկ հանգիստ օրեր :

Դու սուրբ հրեշտակդ մեր մօտէն
Չը հեռանայ ամենեւին .

Այլ պահէ միշտ փորձանքներէն ,
Արթնցնէ զուարթագին :

Դ Ա Ս Ժ Է .

Վ Ա Ր Դ Ե Ն Ի Ն

Գարեգին թաղարի մը մէջ փոքրիկ վարդենի մը տնկեր էր : Ամէն իրիկուն , երբ գիշերուան օդը կը ցրտէր , խնամքով վարդենին ներս կ'առնէր ու իր սենեակը կը պահէր : Սակայն իրիկուն մը այս նախադրուածութիւնն աւելորդ համարեց , վասն զի օդը կակուղ ու հանդարտ կ'երեւնար , բայց հետեւեալ առտուն վարդենին չորցեր էր :

Մէկ օրուան անհոգութիւնը կրնայ երկար ատենուան աշխատութեան պտուղը չորցնել ոչ միայն վարդենիին համար , այլ և սրտի ու մտքի ձիւքերուն համար , որոնք նոյն պէս ծաղիկներ են , որք յարատեւ ուշադրութեան կը կարօտին : Ամէն վայրկեան պէտք է հսկենք ինքզինքնուս վրայ :

Բառական վարժութիւն . — Ի՞նչ է վարդը . — Վարդի ծառը ի՞նչ կը կոչուի : — Ի՞նչ է տանձը . — Տանձի ծառը ի՞նչ կը կոչուի : — Ի՞նչ է հաւը . — Հաւուն բնական տեղը ի՞նչ կը կոչուի . — Հաւնոցին մէջ ուրիշ ո՞ր կենդանիները կը բնակին . — Հաւուն ձագին ի՞նչ կ'ըսեն :

Դ Ա Ս Ժ Ը .

Հ Ա Յ Ր ՈՒ Մ Ա Յ Ր

Պատուեցէք ձեր հայրն ու մայրը , որ աշխարհի մէջ շատ ապրիք :

Տղաք , հնազանդեցէք ձեր ծնողաց , երբ բան մը հրամայեն ձեզ :

Հօրերնուդ խօսքը մօտիկ ըրէք , ինչու որ այն ձեզի Աստուծոյ հրամանով կեանք տուաւ , ու մտքերնիդ բերէք ձեր մօրը քաջածնելը , երբ տակաւին փոքր էիք : Իր հայրն ու մայրը անարգողը՝ մարդ կոչուելու արժանի չէ : Բայց ով որ իր հայրն ու մայրը կը պատուէ , օր մը իր զաւակներուն վրայ պիտի ուրախանայ :

Ձեր գործերովը , խօսքերովը և ամէն մէկ շարժուածքներովը պատուեցէք ձեր ծնողքը , որ անոնց օրհնենք իջնէ ձեր վրայ ու միշտ ձեր գլուխը մնայ : Հօր մօր օրհնենքը տղոց տունը կը հաստատէ , և անոնց անէծքը տակն ու վրայ կ'ընէ զայն :

Օգնեցէք ձեր ծնողաց՝ անոնց ծերութեան ատեն , ինչպէս որ անոնք ձեզի օգնելու են ձեր տղայութեան ատեն :

Թէ որ տկար ու անզօր են , նեցուկ եղիք իրենց . մի արհամարհէք զանոնք՝ ինքզինքնիդ իրենցմէ աւելի խելացի կարծելով , և ինչ որ ընէք անոնց համար՝ չպիտի կորսուի , ու ձեր բոլոր քաջածնելուն վարձքը Աստուծմէ պիտի գտնէք :

Դ Ա Ս Ժ Թ.

Դ Ա Ր Ո Ի Ն

Կարօտ ենք տեսնիդ, անմահ գարուն,
Շուտ եկուր ու բեր մեզ ծաղիկ սիրուն.
Բեր պայծառ արեւ, բեր մեզ տաք օրեր,
Ճրվրաող թռչուն, բեր կանանչ դաշտեր.
Բաց մեր դռները, բաց մեր պատուհան,
Թող բացուին, ծաղիկն վարդ, մեխակ, շուշան.
Փակուած սենեակէն իջնենք, զբօսնունք,
Վանանչ դաշտ երթանք, խաղանք գլորուինք:

ՄԵԾԸ ՊԶՏԻԿԻՆ ՊԵՏԲ Է ՕԳՆԷ

Ագարակ մը կար, որու մէջէն գետ մը կ'անցնէր. այն-
քան շատ անձրեւ եկեր էր որ, գետը յորդեր էր:

Ագարակապանին որդին՝ փոքրիկ Պօղոսիկ, գետին առ-
ջեւ կը գտնուի ու կանկ կ'առնէ:

Պօղոսիկ շատ կը վախնայ և տուն երթալու միջոց կը
փնտռէ: Այն միջոցին կ'անցնի անկէ Պօղոսիկի մէկ ընկերը,
որ իրմէ աւելի մեծ և ուժեղ էր: Պօղոսիկը կռնակը կ'առնէ
ու դիմացի եզերքը կ'անցնի գոռացող ջուրին մէջէն:

Դ Ա Ս Ի.

Ա.Դ.Ա.Հ.Ի.Ն ԿԱՊԻԿԸ

Ատենով հարուստ մարդ մը կար, բայց այնքան ագահ
որ երբէք աղքատի մը ստակ չէր տար: Աժան դնով կա-
պիկ մը դնէր էր, յուսարով որ կրնայ աւելի սուղ ծախել
զայն ուրիշի մը:

Օր մը այս քարտիրա ագահը դուրս ելեր էր. կապիկը
տեսաւ որ քովի տունի դրացին փողոցէն անցնող աղքատի
մը քառսուն փարանոց մը կը նետէ պատուհանէն, անմիջա-
պէս տիրոջը անտուկը բացաւ և սկսաւ լիտրուոն ոսկի և
արծաթ նետել պատուհանէն:

Շատ մարդիկ վազեցին, կրցածնուն չափ ժողուեցին ու անցան դային:

Մնառկա գրեթէ պարպուէր էր, երբ ագահը փողոցէն եկաւ և սոսկումով տեսաւ եղածը:

«Ո՛հ, գարշելի բան. ո՛հ, անխնայ կենդանի», կը գոչէր հեռուէն կապիկին սպառնալով:

Բայց դրացին՝ կատաղած ագահին ըսաւ.

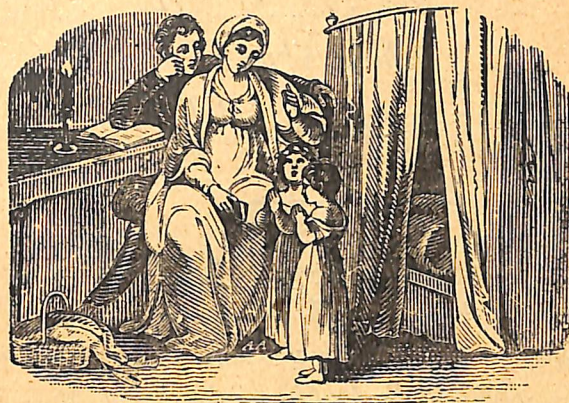
«Մի բարկանար, բարեկամ. իրաւ է որ կապիկիդ պէս ստակը պատուհանէն նետելը խենդութիւն է, բայց քեզի պէս մնառկին մէջ դիզելն ալ խելացութիւն չէ»:

Բառական վարժութիւն. — Ի՞նչ է խորովածը, սերը, թէյը, կաթը, զմեղին, ասեղը, օրօրոցը, նստարանը, սկառառիկը, բաժակը, աղը, սագը, մուկը:

Ա Ն Ջ Ր Ե Ի

Անձրեւ, անձրեւ, վար եկուր,
Յորեն ու դարի բըսցուր.
Բըսցուր ծաղիկ, կանանչ խոտ,
Աւել փոշի, մաքրէ օդ:

Անձրեւ, անձրեւ, վար եկուր,
Ու տուր մեզի կերակուր:

Դ Ա Ս Ի Ա .

Ա Ղ Օ Թ Ք

Փառք քեզ Աստուած իմ,
Որ տուիր այսօր,
Ինչպէս յարածամ,
Ինծի կերակուր:

Շնորհացդ ցօղէն
Կաթէ իմ վրայ,
Որ հոգիս անբիծ,
Սիրտըս սուրբ ըլլայ:

Լոյս տուր իմ մտքին
Եւ ողիղ ճամբան
Յուցուր, որ մանկիկ
Քայլերս ընթանան:

Այն ճամբան ուսկից
Երկինք կ'ելլուի,
Եւ ուսկից զալողն
Գիրկըդ կը հանդչի:

Տղաք, ձեր աղօթքը ուղղեցէք Աստուծոյ, որպէս զի
առաքինութեան առաջնորդէ զձեզ:

Առաքինի տղան առտուրնէ իր միտքն առ Աստուած կը
բարձրացնէ. անոր դէմը կը կենայ և սիրտը կը բանայ անոր:

Աստուած ինքը ըսած է. «Խնդրեցէք և պիտի տրուի
ձեզ, փնտռեցէք ու պիտի գտնէք, դուռը զարկէք ու
պիտի բացուի ձեզ»:

Խոնարհին աղօթքը մինչեւ Աստուծոյ աթոռը կ'ելլէ:

Ձեր աղօթքին մէջ չատախօս մի ըլլաք. ինչ պէտք է
չատ խօսքեր. Աստուած ձեզի պէտք եղածը դիտէ դուք
իրմէ չխնդրած: Միայն քիչ խօսքով ձեր հնազանդութիւնը
Աստուծոյ ցցուցէք:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ի Կ

Ձուտ թելէ չէ, կը հիւսէ,
Մէջը նստած կ'սպասէ.
Ձէնքեր չունի՝ որս կ'ընէ,
Լաւ կը ծըծէ, կը մարսէ:

Դ Ա Ս Ի Բ.

Ծ Ե Ր Ո Ւ Ն Ի Ն

Խեղճ մարդ մը սաստիկ ծերացեր էր, աչքերը աղէկ
չէին տեսներ, ականջները ծանրացեր էին, ձեռքերը ծե-
րութենէն կը դողդղային, այնպէս որ դժուար բերանը տա-
րած ժամանակ կերակուրը կը թափթփէր:

Ծերունիին տղան ու հարսը այդ բանէն չէին ախորժեր,
ծերը իրենց հետ միեւնոյն սեղանը չէին նստեցներ, այլ
առանձին անկիւն մը հացը առջին կը դնէին և կաւէ ամա-
նով կերակուր կուտային խեղճին: Անգամ մը հաց կերած
ժամանակ, ծերունիին ձեռքերը դողդղացին և կաւէ ամանը
վար իյնալով՝ կոտրեցաւ: Հարսն ու որդին սաստիկ բար-
կացան և անկից ետքը սկսան փայտէ ամանով կերակուր
տալ ծերունիին:

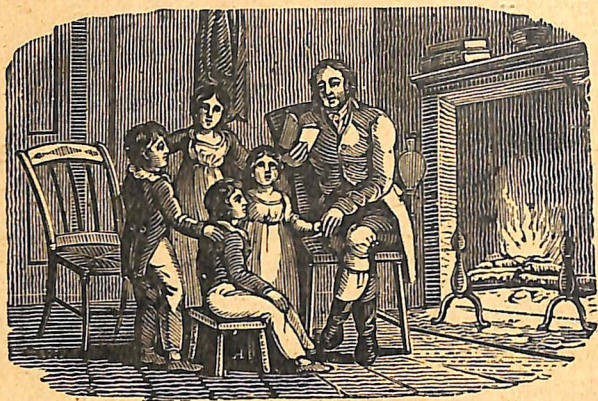
Ծերունին թող մը ունէր: Օր մը տեսան որ գետինը
նստեր, փայտի կտորուանքով բան մը կը շինէր:

Մայրը հարցուց. — Ի՞նչ կ'ընես, զաւակս:

— Փայտէ աման կը շինեմ, ըսաւ, որպէս զի երբ դու
ու հայրիկս ծերանաք, անով կ'երակուր կ'երցնեմ ձեզ:

Հայր ու մայր իրարու երես նայեցան ու ամօթահար
մնացին: Անկից ետքը սկսան ծերը պատուով պահել:

Առած. — Պատուէ ծերը, որ ծերանաս: Երբ ծերա-
նաս, ծերին պատիւը կ'իմանաս:

Դ Ա Ս Ի Գ .

Հ Ա Յ Ր Ը

Տեսայ հայր մը որ տղոց մէջ նստած , իր բազմաթիւ ընտանիքին վրայ կ'զբաղէր , անոր վրայ կը հսկէր ու անոր պահպանութեան համար կ'աշխատէր :

Ու կ'ըսէր . « Զաւակներս թող երջանիկ ըլլան և ես ալ երջանիկ կ'ըլլամ » :

Զանոնք կրթել կուտար , որպէս զի լուսաւորեալ ու իմաստուն ըլլան . վարպետ արհեստաւորներու քով աշակերտ տուեր էր , որպէս զի երբ մեծնան , իրենց աշխատութեամբն ապրին և ուրիշին կարօտ չըլլան :

Հօր մը բոլոր մտմտուքը իր զաւակաց վրայ է , թէ ներկային և թէ անոնց ապագային համար :

Ամէն բան կը բաժնէ անոնց հետ . թէ որ պատառ մը հաց ունենայ , զայն ալ անոնց կուտայ : Ո՛հ , միշտ պիտի սիրեմ ու յարգեմ հայրս :

Պիտի սիրեմ զայն , երբ տակաւին երիտասարդ ու առոյգ է և վրաս կը հսկէ :

Պիտի յարգեմ զայն , երբ ծերանայ , մազերը ճերմկին ու ես երիտասարդ ու առոյգ ըլլամ :

Հայրն ու իր զաւակները ծառին ու իր ճիւղերուն կը նմանին : Ճիւղերուն հիւթ , սնունդ ու կեանք տուողը ծառն է :

Ո՛վ որ իր հայրը երեսէ կը թողու , ինքն ալ թշուառութեան մէջ պիտի իյնայ և օր մը պիտի մեռնի յետին ամօթով ու չքաւորութեամբ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Յուշիկ յուշիկ կը քալէ

Գիշեր ցերեկ , փոյթը չէ ,

Թէեւ նոյն տեղ միշտ ման գայ ,

Բայց ոչ գլուխը կը դառնայ ,

Ո՛չ քալելէ կը յոգնի ,

Ո՛չ կերակրոյ պէտք ունի .

Բայց ինքն է որ քեզ կ'ըսէ .

« Ե՛լ , կեր , աշխատէ , պատկէ » :

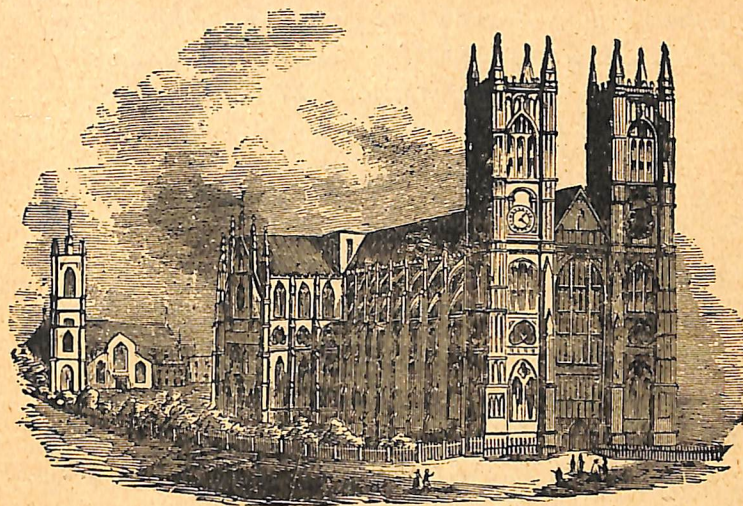
Դ Ա Ս Ի Դ .

ՉԱՐԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ

Յակոբ չարասիրտ աղայ մըն էր : Օր մը անտառը պտը-
տած ատեն թուփերու մէջէն սոխակի բոյն մը գտաւ , որ
լեցուն էր հաւկիթներով , առաւ զայն ու սկսաւ հեռանալ :
Թռչունն հասաւ ու սկսաւ վազել Յակոբին ետեւէն՝ անդա-
դար ճռուողելով : Բայց Յակոբ աւելի եւս կը վազէր , այն-
պէս որ առանց կոխած տեղը տեսնելու՝ ոտքը քարի մը
զարկաւ և երեսի վրայ ինկաւ . ճակատը վիրաւորուելով՝
արիւնը աղբիւրի պէս սկսաւ վազել . թռչունին բոյնն ալ
գետինն ինկաւ ու բոլոր հաւկիթները կոտրեցան : Խեղճ սո-
խակը ողբալի ձայնով բոյնին վրայ գնաց նստաւ և տեսաւ
որ իր գանձը բոլորովին ջնջուեր է . ողբալի երգերով , թե-
րեւս անէծքներ կարդալով , հեռացաւ գնաց : Երբ Յակոբ
տունն դարձաւ վիրաւորուած ու արիւնլուայ , մայրը զինքը
խստիւ յանդիմանեց և ըսաւ որ այս փորձանքը ըրածիդ
պատիժն է :

Այս դէպքը աղէկ խրատ մը եղաւ Յակոբի , որ հաս-
կցաւ թէ չարասիրտութիւնն ուշ կամ կանուխ իր արժանի
պատիժը կը գտնէ և անկից ետքը իր վարքը ուղղեց :

Բառական վարժութիւն . — Ի՞նչ կ'ըսեն թուղթ ծա-
խողին , հաց ծախողին , հաց շինողին , կաթ ծախողին , շա-
քար ծախողին , պտուղ ծախողին , պանիր , իւղ , հաւկիթ
ծախողին , օղի և գինի ծախողին , մանր ու մուշր բաներ
ծախողին :

Դ Ա Ս Ի Ե .

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ն

Տօնի օր մըն էր . պայծառ օրուան մը առտուն , երբոր
ցօղը դեռ գետինը ծածկած էր և տերեւներուն ու ծաղիկ-
ներուն վրայ կը փայլէր : Օհաննէս հօրը հետ պատրաստուե-
ցաւ գիւղին եկեղեցին երթալու :

Հեռուն ծառեր ու քանի մը տուններ կ'երեւնային ծա-
ռերուն և տերեւներուն մէջէն . եկեղեցիին զանգակատունը
բարձր կը տեսնուէր :

Չանգակին ձայնը սկսեր էր ժողովուրդը աղօթքի հրա-
ւիրել , և քանի կը մօտենային , կը տեսնէին որ տեղացիք
մարդու զգեստներ հագած , տուններնուն կ'ելլէին եկեղեցի
երթալու համար :

Ճամբուն վրայ փոքրիկ տղայք ու աղջիկներ կը տեսնուէն, որ աղօթագրքերը ձեռուընին՝ ուրախութեամբ կը վազվզէին:

Պատկառելի դէմքով ծերեր, որ շատ տարիներ ապրեր էին, ճակատնին կնճռած ու ձիւնի պէս ճերմակ մազերով: Նմանապէս բարի մայրեր կ'երթային իրենց պզտիկ մանուկներուն հետ, որոնք ատենց բոլորախբը կը ցատկոտէին ճամբուն վրայ՝ ձիւներուն հետ խաղալով:

Օհաննէս հօրը հետ մտաւ եկեղեցի, ուր խորին լռութիւն մը կը տիրէր: Ամէնքը պատկառանք կեցած՝ ատեն ատեն կը ծնրադրէին: Գեղեցիկ ձայնով փոքրիկ տղայք կ'երգէին ու բոլոր ժողովուրդը աղօթք կ'ընէր: Աղօթք կ'ընէին Աստուծոյ, որ աշխարհի մէջ եղած բոլոր բաները ստեղծեց ու ամենուն Տէրն է:

Օհաննէս հօրն ու մօրը համար աղօթք ըրաւ ու աղօթագրքին մէջէն Աստուծոյ փառաբանական աղօթքներ կարդաց: Յետոյ եկեղեցիին արարողութիւնը աւարտեցաւ և ամէն մարդ կամաց կամաց եկեղեցիէն դուրս ելաւ:

Օհաննէս ալ եկեղեցիէն մեկնեցաւ հօրը հետ, սիրտը դոհ էր: Երկինքը, դաշտերն ու ծաղիկները տեսնելով կը զմայլէր. ամէն մարդ սիրելու, ամենուն աղէկութիւն ընելու փափաք մը կ'զգար սրտին մէջ. մոլութիւնները կ'ատէր ու անանկ կ'զգար որ բարի և առաքինի եղողը ուրախ կ'ըլլայ:

Գլխաւոր Տօներ. — Աստուածամօր ծնունդը: — Աւետուր: — Քրիստոսի ծնունդը: — Տեառնընդառաջ: — Ծաղկաշարդ: — Զատիկ կամ Սուրբ Յարութիւն: — Համբարձուր: — Հոգեգալուստ: — Վարդավառ: — Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի: — Խաչվերաց:

Գ Ա Ս Ի Զ.

Կ Ե Ն Ա Յ Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ը

«Ո՞ւր կ'երթայ աս գետին ջուրը, որ կը հոսի անդադար, կ'ըսէր տղայ մը իր մօրը. միթէ նորէն ետ պիտի դառնայ ու դարձեալ պիտի անցնի՞ այս տեղէն: — Ո՛չ, զաւակս, պատասխանեց մայրը. այս գետը մէյ մըն ալ ետ չդառնար և ջուրերը մեր կեանքին պատկերներն են »:

Այսպէս ալ չկայ աշխարհիս մէջ զօրութիւն մը, որ կարենայ ետ դարձնել ժամանակը, որ կ'անցնի սոսկալի արագութեամբ: Տարիները իրարու կը յաջորդեն ամէն բան քշելով իրենց հետ: Դարերը, տուները, պատահանները կը նորոգուին: Ամէն բան կը փոխուի, կը մաշի, կը մարի, միայն Աստուած կը մնայ:

Ուստի դասէն վայրկեան մը անգամ մի կորսնցունէք, վասն զի կորսուած ուսման ժամանակը ետ չի դառնար:

Առաձներ. — Զկայ մէկը որ կարենայ ըսել թէ ամենեւին պակասութիւն մը գործած չէ:

Որչափ հարստանանք, մեր փափաքներն ալ այնքան կը շատնան:

Ներք ուրիշի պակասութիւններուն, բայց քուկիւններու մի ներէր:

Իր պակասութիւնները չճանչցողը՝ չկրնար ուղղել զանոնք: Երախտագիտութիւնը բարի ու ազնիւ սրտերու զգացումն է:

Դ Ա Ս Ի Է .

ՎԱՐԴԵՆԻՆ ՈՒ ՓՈԻՇԸ

Վարդենին ու փուշը միատեղ բուսած էին : Օրին մէկը փուշը ըսաւ իր գեղեցիկ դրացւոյն . « Բարեկամ, համբերու՛ թեանդ կը զարմանամ . չեմ գիտեր ինչո՞ւ փուշերովդ չես պատժեր այն մեղուները որոնք այնպէս տղտղտով հոտդ ալ կ'առնեն , հիւթդ ալ կը ծծեն » :

— Ինչո՞ւ պատժեմ, պատասխան տուաւ վարդենին հա՛մեսորէն . չէ՞ մի որ իմ հիւթէս մեղր կը շինեն :

Կ Ա Ր Գ Կ Ա Ն Ո Ն

Յակոբ ծոյլ տղայ չէ , բայց կարգ կանոն չգիտեր : Իրիկուան , դասերը ըմբռնելէ ետքը , գիրքերը ու տետրակները աստին անդին ցրուած ու տարտղնած կը թողու : Առտուն ալ անկողնէն ելլելուն պէս կ'սկսի հագուստները փնտռել : Գուլպային մէկը աթոռին վրայ է , միւսը աթոռին տակը . կօշիկին մէկը անկողնին տակը , միւսը սանդուղին վրայ : Յակոբ այսպէս ամէն առտու ուշ կը մնայ հագուելու եւ դպրոց երթալու ու վարժապետէն յանդիմանութիւն կը լսէ : Ասանկ անկարգ մի լինիր :

Ս ՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ

Սուրբ Կարապետ բարձր է բոլոր ,
ճամբայ ունի ոլոր մոլոր .

Կ'երթայ կուգայ շատ ուխտաւոր ,
Թէ ձիաւոր , թէ ոտաւոր :

Ընծայ կուտայ ոտաւորին ,
Ճողապ կուտայ ձիաւորին :

Առածներ . — Համեստութիւնը մեծ առաքինութիւն մըն է :

Մարդս առաքինի ըլլալու համար ստեղծուած ու սահմանուած է :

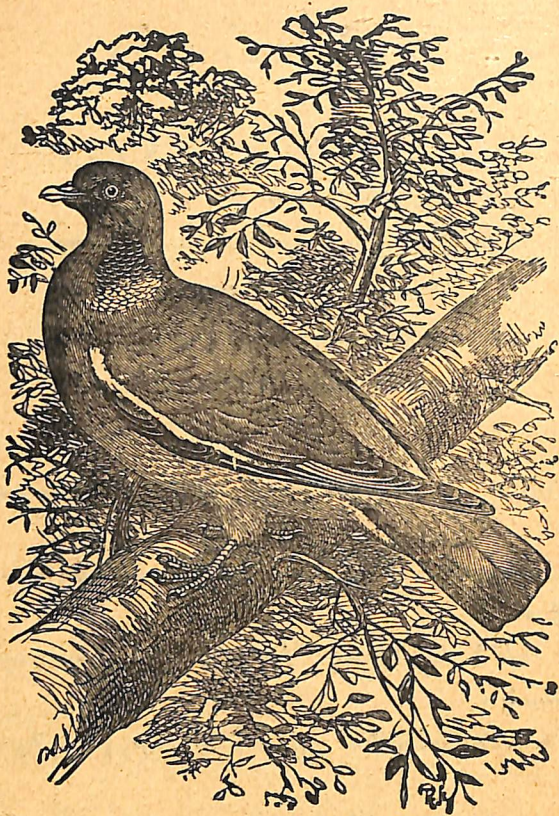
Մարդ եթէ մեռնի ալ , իր բարի ու չար գործերը կենդանի կը մնան :

Ո՛րքան խոնարհամիտ ըլլաս , պատիւդ այնքան կը մեծնայ :

Աւելի աղէկ է բարի աղքատ ըլլալ քան թէ չար հարուստ :

Խիղճը , որ մեր պակասութիւնները կը տեսնէ , միշտ կը յիշեցնէ մեզ զանոնք :

Ուրիշին գէշութիւն ընող կամ վնաս հասցնողը , երջանկութիւն թող չյուսայ :

Դ Ս Ս Ի Ը .

Թ Ռ Չ Ո Ի Ն Ը

Գարունը եկաւ . ծառերն ու ծաղիկները ծաղկել սկըսան . ահա թռչուն մը հեռաւոր ու տաք երկրէ մը եկաւ անտառին մէջ գեղեցիկ շագանակների մը վրայ իր բոյնը շինեց :

Փոքրիկ ու տկար թռչուն մըն է ան , ոստէ ոստ կը թռչարի և այնքան ալ պզտիկ է որ , տերեւի մը ետին կրնայ պահուրարի :

Քիչ մը խոտ , քիչ մը ոչխարի բուրդ ու կաղամախի ծառին ծաղիկներուն բարակ թեւերը ժողուեց և ճարտար արուեստաւորի մը պէս մամուռով պատ հիւսեց ու անոնցմով մանր ոստերու վրայ բոյն մը շինեց . այս սիրուն բոյնին մէջ էգ թռչունը չորս հինգ հաւկիթ ածեց , այնչափ մանր որ , մտքներին սեւ պտուղներէն ալ փոքր էին ու արուին փետուրներուն դոյներով վրանին պիտակաւորուած :

Ո՛հ , ի՜նչ մեծ համբերութիւն է այս խեղճ տանտիկին մօրը համբերութիւնը . քսան օր այս բոյնին կապուած մնացեր է անշարժ և թեւերուն տակը կը տաքցնէ հաւկիթները . քանի մը ցորենի հատիկ ուտելու և կաթիլ մը ջուր խմելու համար վայրկեան մը միայն բոյնէն կը հեռանայ , յետոյ շուտով ու անհանգիստ սրտով ետ կը դառնայ :

Ո՛հ , ինչ հրաշալի է որ այն պզտիկ հաւկիթներուն մէջ մօրը առած տաքութեամբ մանր թռչուններ կը ծնին , ու անոնք ալ իրենց կտուցովը կը զարնեն կը կտարեն վրանին պատած կեղեւը ու այնպէս հաւկիթէն դուրս կ'ելլեն տկար ու մերկ և հազիւ ամենաանուրբ փետուրներով ծածկուած :

Հիմայ ո՞վ պիտի սնուցանէ զանոնք այս տկար ու ուղորմելի վիճակին մէջ . հայրն ու մայրը հեռուներ կ'երթան դաշտերուն մէջ , փոքրիկ հունտեր կը ժողուեն , յետոյ կը վազեն կը բերեն ձագերուն կուտան , որոնք կտուցին կը բանան ու կ'ուտեն . շատ չանցնիր՝ ձագուկները կը մեծնան և փետուրներով կը զարդարուին : Ետքը թռչելու կարող կ'ըլլան , ինքնիրեննին բան կրնան ուտել և ամէնը մէկէն

կը թռչին կ'երթան դաշտը՝ ցորենի հատիկներով և հուն-
տերով կ'ըթոսնուն :

Որդեակ, երբ կը տեսնես ուր թռչունը իր բոյնը ծա-
ռերուն մամուռովը կը շինէ, երբ կը տեսնես ուր մայրը իր
հաւկիթները կը տաքցնէ թեւերուն տակ, երբ կը տեսնես
փոքրիկ թռչունները, երբ կը տեսնես ուր հայրն ու մայրը
իրենց ձագերը կը կերակրեն, յիշէ թէ ասոնց ամէնն ալ
Աստուած ըրաւ :

Աստուած միայն կրցաւ զանկայ ընել և մարդիկ ա-
մենափոքր ճնճղուկ մը իսկ ստեղծելու անկարող են : Անոր
համար ամենափոքր անասուններուն գէշութիւն ընելու չենք .
զի ասանկ գէշութիւն մը ընող աղան՝ Աստուծմէ շուտով
իր պատիժը կը գտնէ :

Ն Ս Տ Ա Ր Ա Ն Ը

Սա նստարանը, որու վրայ նստեր եմ, քանի մը գոր-
ծաւորներու գործ է :

Նախ փայտահարը անտառէն կաղնին կտրած է կա-
ցինով :

Սղոցողը այն փայտերն առած ու անոնցմով ատաղձներ
չինած է :

Յետոյ ատաղձագործը այն ատաղձները տաշած ու ի-
ջարու քով դնելով՝ նստարանը շինած է :

Ամենէն ետքն ալ ներկարարը գոյն տուած է անոր :

Դ Ա Ս Ի Թ .

Բ Ո Ւ Ն Ե Ի Տ Ա Տ Ր Ա Կ Ը

Բու մը կար, որ ինքզինքէն զատ ուրիշը չէր սիրեր .
բոլոր թռչունները կը վախչէին իրմէ և եթէ ճամբան դէ-
մերնին ելլէր, ցուրտ ու տխուր կերպարանք մը կ'առնէին .
Օր մը բուն իր վիճակէն զանդատեցաւ բարեսիրտ տատրա-
կին . « Յանցանքը քուկդ է, ըսաւ տատրակը, դու թռչուն-
ները սիրէ, որ անոնք ալ քեզ սիրեն » :

Այս բուին պէս չեն սիրուիր այն տղաք որ ուրիշները
չեն սիրեր : Եթէ իրենց ընկերներուն հետ բարեսիրտութեամբ
վարուին, եթէ անոնց աղէկութիւն մը եղած ատեն իրենք
ալ ուրախանան և անոնց ցաւերուն մասնակցին . վերջապէս,
մէկ խօսքով, եթէ ընկերնին սիրեն, անոնք ալ զիրենք կը
սիրեն :

Բարեկամութիւնը մեծ առաքինութիւն մ'է :

Մ Կ Ն Ի Կ Ո Ի Կ Ր Ի Ա Յ

(Ա . Ռ . Ա . Կ)

Մկնիկ մը թեթեւ , յիմար ,
Երբ դէս ու դէն կը դառնար ,
Ճամբուն վրայ կը հանդիպի ,
Խեղճ ու նկուն մէկ կրիայի .
« Ո՛հ , քու այդ տունըդ կ'ըսէ
Տխուր տուն մըն է :
Անշուշտ կ'անիծես բնութիւնն
Որ քեզ տուաւ այսպիսի տուն .
Տես իմ տունս պալատ է ,
Հոն ամէն բան առատ է » :
Մեր լիրբ մուկին՝ կրիայն
Սապէս տուաւ պատասխան .
« Շատ գոհ եմ ես իմ բաղդէս ,
Աստուած տուաւ , գոհ եմ ես » :

Մ Ո Յ Լ Ը

Ծոյլ տղայ մը ամէն առտու սովորութիւն ըրած էր
անկողնէն ուշ ելլել : Հայրը զինքը խրատելու համար ըսաւ
իրեն . « Մարդ մը առտուն կանուխ քսակ մը ոսկի գտեր է
ճամբուն վրայ . կը տեսնե՞ս կանուխ ելլելուն օգուտը » :
Տղան պատասխանեց . « Ըսել է որ այն ստակը կորսնցնողը
աւելի կանուխ ելեր է . տեսէ՛ք կանուխ ելողը ինչ փնասներ
ունի » : Այս պատասխանը սխալ է , անոր մի՛ հաւատար :

Դ Ա Ս Լ .

Վ Ա Ր Դ

Զիս ամէնքը կը կոչեն
Ծաղիկներու թագուհի ,
Որովհետեւ իմ ծաղիկս
Սիրուն գոյն ու հոտ ունի :

Թէեւ կանանչ իմ թուփը
Շատերու ձեռք կը ծակէ ,
Բայց այս անմեղ յանցանքը
Ինձ ամէն մարդ կը ներէ :

Ե Ր Կ Ո Ի Բ Ա Ր Ե Կ Ա Մ Ք

Երկու բալետիամ միասին լեռնէն կերթային , ճամբան
դէմերնին արջ մը ելաւ , որ կ'սպառնար զիրենք վարատել :
Անոնցմէ մէկը արջին դարձ տեսնելով՝ անմիջապէս ծառի

մը վրայ ելաւ առանց ընկերոջը իմաց տալու, իսկ միւսը յիշելով որ արջը մեռելներուն չմտաւէր, անմիջապէս գետնի վրայ ինկաւ ու շունչը բռնելով՝ մեռել ձեւացաւ:

Արջը մօտեցաւ, բերանը մարդուն բերնին ու ականջին դրաւ, և տեսնելով որ շունչ չառնէր՝ մեռած կարծեց ու ձգեց գնաց:

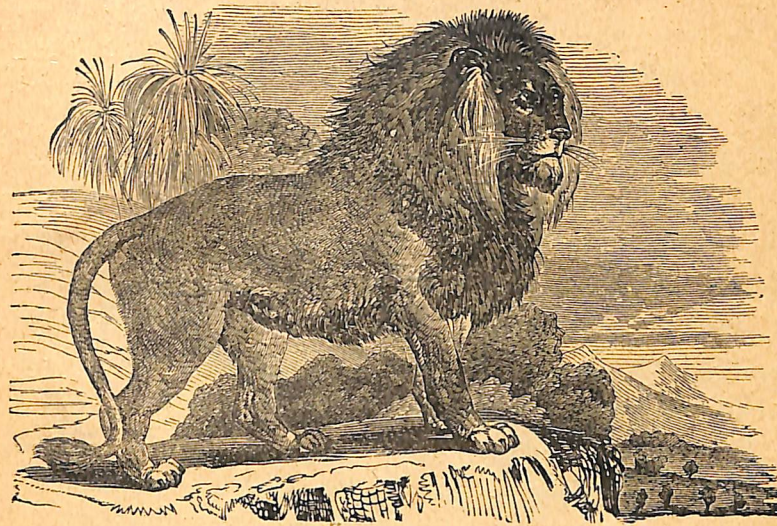
Այն առան միւս ընկերը ծառէն վար իջնելով հարցուց. «Բարեկամ, արջն ի՞նչ ըստաւ ականջդ ի վար»: Միւսը պատասխանեց. «Արջը ըստաւ որ ինծի բարեկամ՝ չհամարիմ այն ընկերը, որու հաւատարմութիւնը փորձած եմ դժբաղդութեան մէջ»:

Տղայք, ճշմարիտ բարեկամը նեղութեան ժամանակ կը ճանչցուի:

ՅԱՓՐՈՒԿ

Իմ թուփերս փարթամ չեն
Եւ ոչ ծաղիկս փառաւոր.
Բայց անուշ հոտըս կ'առնեն
Ամէն մարդիկ հեռաւոր:

Այս պատճառաւ կրնաք դուք
Յափրուկ գտնել ամէն տեղ.
Փունջերու մէջ պարզ անշուք
Կամ պարտիզաց մէջ չքեղ:

ԴԱՍԼԱ.

ԱՌԻԻԾՆ ՈՒ ԳՈՐՏԸ

Առիւծը գորտին կռիւսը կը լսէ ու ինքնիրեն կ'ըսէ.
«Սա գոռացողը մեծ գազան մը ըլլալու է»: Այս խօսքերը
ըսած ժամանակ մէյ մըն ալ նայիս գորտը ճահիճէն դուրս
ելաւ: Առիւծն իսկոյն իր ուժեղ թաթը զարնելով ճզմեց
զայն: «Ասկէց ետքը մինչեւ որ չաւանեմ՝ չպիտի դատեմ»,
ըսաւ ինքնիրեն:

Գ թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Քուռ ունեցածէդ ողորմութիւն տուր և երես մի դարձունք աղքատին . ասանկով Աստուծոյ ողորմութեանն արժանի կ'ըլլաս և Աստուած ալ քենէ երես չդարձնէր :

Ունեցածիդ համեմատ ողորմութիւն տուր , եթէ չատուներս՝ չատ տուր , եթէ քիչ ունիս՝ քիչ տուր , բայց այն քիչն ալ սրտանց ու սիրով տուր :

Ասանկով կարօտութեան օրերուդ համար անհատնում հարստութիւն մը դիզած կ'ըլլաս . վրան զի Աստուած բարի գործերը կը տեսնէ ու վերջէն կը յիշէ :

Աղքատին ողորմիլը Աստուծոյ փոխ տալ է . Աստուած օր մը իր պարտքերը կը վճարէ : Աղքատին եթէ գաւաթ մը ջուր տաք , ան ալ անվարձ չպիտի մնայ . օր մը Աստուած անոր փոխարէնը պիտի հատուցանէ ձեզի :

Հացերնիդ բաժնեցէք անօթի եղողներուն հետ , մերկ եղողները ծածկեցէք ձեր հագուստներով և գաւաթ մը ջուր տուէք անոր որ ծարաւ է :

Երբ ձեր արտը հնձէք , ետ մի՛ դառնաք՝ ձեռուընուդ թափած հասկերը ժողուելու համար : Այլ թողէք որ օտարականը , որբը , այրին ձենէ ետքը ժողուեն զանոնք , որպէս զի Աստուծոյ օրհնութիւնը ձեր վրայ ըլլայ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Ի՞նչ է ան որ առտուն չորս ոտքի վրայ կը քայլէ , կէս օրին երկու ոտքի վրայ և իրիկունն երեք ոտքի վրայ :

Դ Ա Ս Լ Բ .

Ա Ն Հ Ն Ա Չ Ա Ն Դ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մարդ մը երեք սիրուն ոսկեգոյն ձկներ ունէր , զորս դրած էր վճիտ լճակի մը մէջ . յաճախ անոնց հացի կտորներ կը նետէր՝ ըսելով . « Ձկներ , եթէ երջանիկ ըլլալ կ'ուզէք , չըլլայ որ մերձակայ մեծ լճակը երթաք , և երբ ես ձեր քովը չեմ , ջուրին երեսը մի՛ լողաք , կը հասկնա՞ք » :

Օր մը մեր անխոհեմ ձկներն ինքնիրեննին ըսին .

« Ահաւասիկ անդուժ մարդ մը , որ մեզ չարչարելէ հաճոյք կ'զգայ . ինչո՞ւ համար երբեմն ջուրին երեսը չըլողանք , ինչո՞ւ համար երբեմն սա քովի մեծ լիճը չերթանք ու քիչ մը զբօսնուընք պտըտելով » :

« Ես հիմայ կ'երթամ հին կը շրջագայիմ , ըսաւ մին . — Ես ալ , ըսաւ միւսը , քիչ մը պիտի խաղամ արեւուն մէջ » : Նոյն պահուն երրորդն ըսաւ ինքնիրեն . « Այս մարդը մեզ կը սիրէ , քանի որ մեզ տեսնելով ու մեզի հացի կտորներ փշրելով հաճոյք կ'զգայ , հարկաւ պատճառ մը կայ որ մեզ չթողուր , այդ պատճառը չեմ գիտեր , բայց պիտի հնազանդիմ իրեն » : Առանց ականջ կախելու իր ընկերներուն կատակներուն՝ ջուրին խորը մնաց . միւսները իր միամտութեան վրայ խնդացին :

Բայց գիտէ՞ք , ինչ պատահեցաւ :

Գայլաձուկ մը կլկեց մեծ լճակը գացողը . որսացող թռչուն մըն ալ ջուրին երեսը խաղացողը յափշտակեց : Միայն իր տիրոջը հնազանդողը ողջ մնաց :

Թ Ի Թ Ե Ռ Ն Ո Ի Մ Ա Ն Ո Ի Կ Ն

ՄԱՆՈՒԿՆ

Ըսէ ինծի, ինչ բանով
Կապրիս, թիթեռնդ իմ սիրուն.
Ամբողջ օրդ խաղերով
Կանցունես, չգրաս յոգնութիւն :

Թ Ի Թ Ե Ռ Ն

Սիրուն կանանչ դաշտին մէջ
Կեանք կը վարեմ համարձակ.
Եւ ծաղկանց հիւթը անուշ
Իմ կերակուրս է մինակ :

Բայց իմ կեանքս խիստ կարճ է,
Հազիւ օրուան չափ երկար.
Բարի եղիր, ո՞վ մանկիկ,
Խնայէ զիս, ձեռք մի տար :

Առածներ. — Աստուած ձեռք է տուեր աղէկ բան շինելու համար :

Մարմնոյ ճրագը աչքն է :

Սիրտին բանալին լեզուն է :

Դ Ա Ս Լ Գ .

Ո Ր Կ Ր Ա Մ Ո Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Միհրան շատակեր տղուն մէկն էր : Զեռքը քանի մը ստակ անցնելուն պէս՝ ուտելիքի կուտար : Օր մը շուկան դեղեցիկ շագանակներ տեսաւ : Որովհետեւ դեռ փոքր էր, ծախողին հարցուց թէ կ'ուտուի՞ մի :

«Այս շագանակները. հապա՛, պատասխանեց մարդը : Ա՛ռ ասկէ, տղաս, պիտի տեսնես ինչ համով են, մանաւանդ երբ մոխրի մէջ խոռովես : Ա՛ռ, տալիք ստակիդ վրայ չափտի ցաւիս :»

Դժբաղդաբար Միհրան ունեցած ստակը արդէն ուրիշ ուտելիքի տուած էր : Ուստի դադարուկ մէկ երկու շագանակ առաւ ու գրպանը դրաւ՝ առանց պտղալաճառը նըշմարելու :

Տուն եկածին պէս խոհանոց դնաց և հոն մարդ չըլլալով՝ շագանակները տաք մոխրի մէջ դրաւ : Տաքութենէն շուտ մը սկսան սուլել : Միհրան այս ձայնը լսելով կ'ախորժէր և զանոնք աւելի շուտ եփելու համար, մոխրին վրայ քանի մը վառածուխ դրաւ ու սկսաւ բոլոր ուժովը փչել :

Յանկարծ շագանակներէն մին պայթեցաւ : Տաք մոխրին ու ածուխները անանկ ուժով ցատկեցին փոքրիկ անխոհէ մին երեսը որ, կարծեց թէ աչքերը այրեցաւ և սկսաւ լալով պոռալով ասդին անդին վազել :

Տունին մէջ եղողները, այս աղմուկը լսելով, խոհանոց վազեցին և այն ատեն տղուն ըրած գողութիւնը ե-

րեւան ելաւ : Փոքրիկ աւազակը շատ բան քաշեց մինչեւ որ աչքերը կատարեալապէս բժշկուեցան : Ըրածին շատ զղջաց և շատ անգամ ինքնիրեն կ'ըսէր .

« Որկրամիութեան ծայրը շատ անգամ գողութիւն է և միշտ ցաւերու զղջում յառաջ կը բերէ .

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Գիւղացիին մէկը սայլով խոտ կը տանէր . սայլին մէջ կային նաև գայլ մը և գառնուկ մը : Գետի մը եզերքը հասաւ և երբ կ'ուզէր կամուրջէն անցնիլ, պահապանը անոր ըսաւ . « Եթէ կ'ուզես թող տամ որ առանց վարձքի կամուրջէն անցնիս , պէտք է որ գայլը , գառնուկը ու խոտը զատ դիմաց անցունես , բայց այնպէս որ իրարու ֆնաս չի հասցնեն » : Հիմայ գիւղացին ինչ կարգով պէտք է իր ապրանքները կամուրջէն անցունէ , որպէս զի գայլը գառնուկին , կամ գառնուկը խոտին հետ մինակ չմնալով զիրար չուտեն :

Դ Ա Ս Լ Դ .

Ս Ա Լ Ա Ք Ա Ր Ը

Խիստ հարուստ մարդ մը օրին մէկը աղքատ գործաւորի մը հետ կռիւի բռնուեցաւ և բարկութիւնը չկրնալով զրսպել՝ գետնէն սալաքար մը առաւ ու անոր նետեց : Չքաւորը

քարն առաւ ու տուն տարաւ : « Կարելի է օր մը , կ'ըսէր ինքնիրեն , ես ալ հարստանալով՝ կրնամ այս քարը թշնամիիս նետել՝ առանց իրմէ վախնալու տեղ մը ունենալու » :

Հարուստը իր հպարտութեամբը , ծուլութեամբն ու չըռայլութեամբը կամաց կամաց չքաւորութեան մէջ ինկաւ և օր մը , պատուտած հագուստներով , աղքատին խրճիթին առջեւէն անցաւ մուրացկանի պէս :

Աղքատ գործաւորը անոր անցնիլը տեսնելով՝ քարը առաւ ու պատրաստուեցաւ թշուառին նետելու . բայց յանկարծ ինքզինքը բռնելով՝ խորհեցաւ ընելիքին վրայ ու ինքնիրեն ըսաւ .

« Հիմայ կը զգամ որ մարդ իր ընդունած չարիքին փոխարէն չարիք ընելու չէ : Առաջին անգամ խոհեմութիւն սեպեցի վրէժխնդրութեան փորձութիւններուն դիմադրել , իսկ այսօր որ աղքատութեան մէջ է , անկէ վրէժ լուծելով՝ առաքինի մարդու մը անարժան անգթութիւն մը ու վատութիւն մըն է » :

Այս խօսքերն ըսելով՝ սալաքարը վար ձգեց ու խոշոր կտոր մը հաց տուաւ սնանկացեալ մարդուն , որ անօթու թեւէն մուրալու սկսեր էր :

Առաձնեք . — Հաց ու պանիր , կեր ու բանիր : — Գաւաթ մը ջուր , ո՞վ ուզէ տուր :

Ձ Մ Ե Ռ

Արեւն իր ոյժն կորուսած՝
Ամպերու առկ պահուրտեցաւ .
Սաստիկ քամին ծառեր ամէն
Տերեւաթափ և մերկ ըրաւ :

Երկինքի մէջ ամպի դէզեր
Անձրեւները կը պատրաստեն ,
Անտառներն ալ տերեւներով՝
Առուն տխուր կը կարկաջեն :

Շատ թռչուններ ու թիթեռներ
Անյայտացան շուտ , դաշտերէն .
Ծառը չունի կանանչ տերեւ ,
Նա զրկուած է իւր զարդէն :

Այսպէս ալ ամէն սողուններ
Եւ վայրենի մեծ թռչուններ
Կ'աճապարեն իրենց համար
Ափրիկէի տաք տեղ երթալ :

Դ Ա Ս Լ Ե .

Օ Գ Տ Ա Կ Ա Ր Ը Կ Ը Ս Ի Ր Ո Ւ Ր

Ճանճերն իրենց կեցած տեղէն գոհ չէին : Անոնք խորհեցան որ ուրիշ երկիր երթան , բայց չէին ուզեր մինակ երթալ . ուստի իրենցմէ մէկը մեղուին զրկեցին որ ան ալ գայ :

— Մեղու եղբայր , ըսաւ ճանճը , չար մարդիկ զմեզ այս տեղ հանգիստ չեն թողուր : Հերիք չէ որ ամէն բան կը պահեն մեզմէ , պատուհաններուն մէջն ալ թոյն կը դրնեն որ ուտենք ու մեռնինք : Ստոյգ է որ խրճիթներու մէջ զմեզ չեն նեղեր մարդիկ , բայց այն տեղ ալ ուրիշ թշնամի ունինք : Սարդերը իրենց ոտալոյններուն մէջ կը բռնեն զմեզ , կը խեղդեն ու կը ծծեն մեր արիւնը : Եկ՛ուր , մեղու եղբայր , այս տեղէն երթանք և հեռանանք :

Մեղուն այս խօսքերը լսեց ու պատասխան տուաւ . « Դուք ուր որ կ'ուզէք գացէք , ես ձեր ընկերը չեմ : Ինձի համար հոս շատ լաւ է . ամէնքը զիս կը սիրեն ու կը պատուեն , ես ալ ամենուն օգտակար կ'ըլլամ . իմ մեղրս թէ չար և թէ բարի մարդոց , թէ աղքատին և թէ հարուստին բերանը կ'անուշցնէ : Իմ չինած մօմն Աստուծոյ տաճարը կը լուսաւորէ : Դուք գացէք իւր որ կ'ուզէք . միայն սա աղէկ գիտցէք որ ամեն տեղ պիտի հալածեն զձեզ , վասն զի ոչ միայն մէկուն օգուտ մը չունիք , այլ և ամենքը կը ձանձրացնէք : »

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ՈՐԴԻՆ

ՈՐԴԻՆ

Մայրիկ, կը խնդրեմ,
Ըսէ ինձ, տեսնեմ,
Ինչու ամէն օր
Եղբայրս Գրիգոր
Կանուխէկ կ'ելլայ,
Եւ ուր կ'երթայ նա,
Եւ մինչ իրիկուն
Սլ չգառնար տուն :

ՄԱՅՐԸ

Զաւակս, եղբայրդ
Ամէն առաւօտ
Կանուխէկ դպրոց
Կը վազէ կ'երթայ,
Եւ մինչ իրիկուն
Այնտեղ կը մնայ :
Հոն կ'երթան նոյնպէս
Ուրիշ տղաքներ,
Անոր ընկերներ .
Անոնք հոն կ'երթան
Որ ուսում արձիւն
Եւ ետքը բարի
Խեղօք մարդ լինին :

Վ.ԵՐԶ Ս.Ռ.Ս.ՋԻՆ ՏԱՐԻՈՅ

այս քիչ/ճաշ խալիք հասարակունքն ԿՐԸ
Ետ քիչ/ այս լոյսէն վերաքն վերաքն
սլաւունքն քիչ/էն, սոյն Գաւառն

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0571219

805

ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱՆԵՆՅ

ԿԵՂԻՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐՈՒ

Թիւ 20, Չափնաճրկար եօզուշու, Կ. Պոլիս

Առաջ. Գաղղ. լեզուի Հայ. բացատրութեամբ Դ. Թերզեան	1 20
ԲԱՆԱՐ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ	12
ԲԱՆԱՐ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՒՔԱՏՈՐՅԻ	5
ԲԱԹԱՐԱՆ Հայ. Գաղղ. Կ. Ոսկեան	25
ԲԱՌԱԳԵՏՈՒԹԻՒՆ Եղիշէ Եղիսկ. Դուրեան	3
ԵՐԱՆՍՏՈՒՐ. Բանաստեղծական եւ բարեբանական արձակ եւ սուղաչափեայ գրութեանց Դ. Էջմիշեան	5
ԸՆԹԱՏԵ Ի ԴՐՈՅ ԵԱՐԱՌ Բ ՏԱՐԻ Ե. Եղիսկ. Դուրեան	7 20
ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ընդարձակ Տ. Պօղոսեան	15
ԹՕՇՆԵԱՆ ԵԱՂԵԱ Ս. Ֆիլիպեան	2
ԵՐԱԿԵՏՈՒԹԻՒՆ ընդարձակ Ե. Թէյեան	6
» Խանութիւն »	3
ԵՐԱԿԱՌՈՒՄ ԿԱՆ Պատկերագրող նոր ընթերցարան Ս. Հ. Ֆիլիպեան	2
ԵՐԱՆՍՏՈՒՐ Բնագիտական եւ բնապատմական գիտ- քեանց Ս. Տարի Ե. Թէյեան	5
Միջին ընթացք Ս. Ման »	6
» » Բ. Ման »	5
ՏԱՂԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ Դաւանդեան	2 20
» Յ. Դուրեան	3
ՏԱՐԵՐ ՄԱՐՇԵՆԻ ԼԵՂՈՒԻ Ս. Տարի	3
» » » Բ. »	5
» » » Գ. »	5

Գիւն 3 Լրց.

2869

معارف عمومیہ نظارت جلیله سنک ۸ ذی الحجہ ۱۳۱۵ و ۱۶ نیسان
۱۳۱۶ تاریخلی و ۱۵۶ نومرولی وخصتنامه سیله طبع اولمشدر